

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України**  
**Тернопільський національний економічний університет**  
**Івано-Франківський інститут менеджменту**  
**Кафедра обліку та фінансів**

Іванків Ольга Василівна

**ФІСКАЛЬНО-КОНТРОЛЮЮЧІ АСПЕКТИ**  
**ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ**

Спеціальність 8.03050801 – фінанси і кредит

Дипломна робота за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр»

Студентка групи ФМОзмі-51  
О.В.Іванків

---

(підпис)

Науковий керівник  
к.е.н. Маршалок Т.Я.

---

(підпис)

Дипломну роботу допущено  
до захисту

« \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2013р.

Зав. кафедри  
д.е.н., проф. Алексеєнко Л.М.

---

(підпис)

**Івано-Франківськ – 2013**

## ЗМІСТ

|  |     |
|--|-----|
| ВСТУП.....   | 5   |
| 1. ТОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ<br>ОРГАНІВ В УКРАЇНІ .....   | 8   |
| 1.1. Теоретичні аспекти діяльності митних органів в Україні.....   | 8   |
| 1.2. Фінансово-господарський статус діяльності митних органів в Україні.....   | 28  |
| 1.3. Основні права, функції та повноваження митних органів в Україні.....  | 34  |
| Висновки до першого розділу. ....  | 43  |
| 2. Прагматика адміністрування митних платежів в контексті реалізації<br>фіскальної та контролюючої функції митних органів України..... | 44  |
| 2.1. Аналіз адміністрування митних платежів Митною службою в Україні.....  | 44  |
| 2.2. Аналіз фіскальної значимості митних платежів .....  | 52  |
| 2.3. Аналіз організаційно-управлінської діяльності митних органів в Україні<br>на прикладі Івано-Франківської митниці. ....            | 61  |
| 2.4. Організація здійснення митного контролю і митного оформлення<br>товарів, що переміщуються через митний кордон України.....        | 68  |
| Висновки до другого розділу.....   | 78  |
| 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ В<br>УКРАЇН В КОНТЕКСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ.....                         | 79  |
| 3.1 Проблематика адміністрування митних платежів країн-учасниць<br>Євразійського економічного співтовариства .....                     | 79  |
| 3.2. Рекомендації щодо вдосконалення діяльності митних органів в Україні<br>.....  | 88  |
| Висновки до третього розділу .....   | 95  |
| ВИСНОВКИ .....   | 97  |
| ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....  | 100 |

## ВСТУП

На сучасному етапі трансформації економічної системи України доходи від зовнішньоекономічної діяльності посідають важливе місце у формуванні Державного бюджету. І, відповідно, для країни з перехідною економікою надзвичайно важливим є розвиток системи митного оподаткування, яка б передбачала наявність розгалуженої системи митних платежів.

Щоб забезпечити своєчасне і повне зарахування податків, які відповідно до законів справляються при переміщенні товарів через митний кордон, необхідно визначити їх основні види та фіскальне значення, забезпечити ефективну роботу Митних органів в Україні, удосконалити правові аспекти діяльності митних органів в контексті Європейського вектору розвитку. Сьогодні залишаються невирішеними питання структури митних органів та ефективного справляння податкових платежів які адмініструють ся в результаті перетину митного кордону. Зазначені проблеми зумовлюють актуальність дослідження даної теми.

Дослідженням сутності митних платежів, дослідженням проблем діяльності Митних органів займалися такі науковці : Бабенко І. М., Бахрамов Ю.М, Глухов В.В., Гребельник О. П., Дудчак В. І., Крисоватий А. І., Демянюк О. Б., Герчаківський С. Д., Терещенко С.С., та ін. Віддаючи належне високому рівню досліджень перелічених авторів, варто зазначити, що митне законодавство України містить поняття “митні платежі”, однак зміст його не розкриває, тому постановка даної теми залишається гострою та актуальною, потребує подальших досліджень.

Метою дипломної роботи є аналіз теоретичних та прикладних аспектів діяльності митних органів в контексті забезпечення виконання дохідної частини Державного бюджету України.

Відповідно до поставленої мети було сформульовано та розв’язано наступні завдання:

- Проаналізувати теоретичні аспекти діяльності митних органів в Україні;
- Охарактеризувати фінансово-господарський статус діяльності митних органів в Україні;
- Окреслити основні права, функції та повноваження Митних органів в Україні;
- Встановити результативність адміністрування митних платежів Митною службою в Україні.
- Проаналізувати фіскальну значимість митних платежів України;
- Встановити результативність роботи Івано-Франківської митниці;
- Визначити основні проблемні аспекти адміністрування митних платежів країн-учасниць Євразійського економічного співтовариства
- Запропонувати основні параметри удосконалення діяльності Митних органів в Україні.

**Об'єктом** дослідження є діяльність Митних органів.

**Предметом** є відносини, що виникають з приводу реалізації фіскальної функції Митними органами України.

Методи дослідження: У дипломній роботі застосовано сукупність методів і підходів, що дозволило реалізувати концептуальну єдність дослідження та всебічно вивчити об'єкт та предмет дослідження. Зокрема, системний та структурні методи - при дослідженні теоретичних та організаційних аспектів побудови митних органів; методи спостереження і порівняння – при вивченні результатами реалізації митно-тарифної політики; метод кількісного виміру - при дослідженні форм і механізму митного оподаткування.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному аналізі діяльності Митних органів, чинної практики оподаткування та удосконалення

діяльності Митних органів в контексті оподаткування товарів при переміщенні через митний кордон.

Теоретичну і методологічну базу дослідження склали Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України, Накази Державної митної служби України, вітчизняна та зарубіжна література з питань митної справи.

Дипломна робота структурована в три розділи і складається із вступу, основної частини, висновків і пропозицій, переліку використаних джерел, додатків. Містить 6 рисунків і 10 таблиць.

# 1. ТОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ

## *1.1. Теоретичні аспекти діяльності митних органів в Україні*

Митні органи як провідні суб'єкти реалізації митної політики держави уповноважені на виконання значної кількості завдань, належне здійснення котрих пов'язується з використанням ефективних та дієвих засобів впливу як до громадян і суб'єктів господарювання, так і безпосередньо до працівників митної служби. Адже, тільки за умови раціонального поєднання зовнішньої та внутрішньої діяльності митні органи будуть спроможні на високому рівні реалізувати своє призначення.

Діяльність митних органів, яка передбачає здійснення цілеспрямованого впливу суб'єкта управління на його об'єкт, втілюється у відповідній формі з використанням специфічних методів. Зв'язок форми з методами діяльності є очевидним. Саме у відповідній формі метод діяльності митних органів реально виконує роль способу (засобу) управлінського впливу суб'єкта управління на об'єкт. Інакше кажучи, якби не було форми діяльності, методи втратили б будь-який сенс, адже управлінський вплив залишався б лише наміром, побажанням, але був би позбавлений формального змісту. Наприклад, як можна дозволити перемістити суб'єктові ЗЕД товари через митний кордон, застосувати санкції за порушення митних правил, відмовити в отриманні ліцензії на право здійснення митної брокерської діяльності (як приклади способів впливу на конкретних суб'єктів) без учинення дій юридичного характеру, видання правових актів управління? Таким чином, ми бачимо, що метод діяльності обов'язково знаходить своє вираження у формі діяльності.

У найзагальнішому вигляді під формою діяльності митних органів слід розуміти прояв об'єктивно відображених дій, які в сукупності

становлять однорідну діяльність щодо виконання покладених на них завдань та функцій.

Запропоноване визначення можна використовувати як робочий варіант, котрий у подальшому може бути уточнено та доповнено, адже й донині в адміністративно-правовій літературі питання щодо форм управлінської діяльності, до якої належить і діяльність митних органів, однозначно не вирішено.

Проте вже зараз можна виокремити найбільш важливі та значущі ознаки форми адміністративної діяльності, які:

- дозволяють практично реалізувати завдання та функції митних органів;
- є способом вираження сутності їх управлінської діяльності;
- виступають правовою конструкцією нормативного впорядкування діяльності митних органів;
- указують, яким шляхом з боку митних органів здійснюється управлінський вплив на учасників митно-правових відносин;
- забезпечують безпосередню реалізацію повноважень митних органів;
- являють собою практичне відображення однорідної діяльності митних органів та їх посадових осіб;
- прямо чи опосередковано закріплюються в нормативно-правових актах, що визначають статус конкретного митного органу;
- є відносно самостійними та універсальними;
- створюють і забезпечують порядок управління в митно-правовій сфері, права громадян та суб'єктів господарювання;
- обираються з урахуванням конкретної управлінської ситуації, статусу об'єкта впливу, вимог ефективності та доцільності.

Аналіз юридичної літератури свідчить, що більшість учених-правників до форм управлінської діяльності зараховує видання правових актів управління, укладення адміністративних договорів, учинення дій

юридичного характеру, здійснення організаційних дій та вчинення матеріально-технічних операцій як способів зовнішнього вираження її змісту. Це твердження правильне, але лише частково, якщо мати на увазі тільки зовнішній вираз діяльності органів виконавчої влади. Разом з тим у науці вже неодноразово відзначалася багатозначність терміна “форма”. Загальновизнаним є виокремлення зовнішньої та внутрішньої форми будь-якого явища.

З огляду на зазначене вище під формою діяльності митних органів можна мати на увазі об’єктивно відображену, відмінну за своїм набором структурних елементів і стадій діяльність митних органів щодо раціонального та ефективного виконання покладених на них завдань і функцій. Проте це поняття слід розглядати як складне утворення, елементами якого є внутрішні та зовнішні компоненти.

Для максимально повного та глибокого аналізу форм діяльності митних органів необхідно розв’язати проблему їх класифікації. У цій роботі для аналізу форм діяльності митних органів використані основні класифікації, що поширені в теорії права. Використовуючи як основний критерій класифікації форм діяльності митних органів характер наслідків цієї діяльності, серед різноманіття форм діяльності можемо виокремити правові (юридичні) та організаційні (фактичні) форми. Для більш кращого розуміння сутності такого поділу форм діяльності митних органів у ролі додаткового (уточнюючого) критерію, пропонуємо використовувати також і ступінь їх правової регламентації.

Правова форма діяльності митних органів – це специфічна діяльність митних органів, їх посадових осіб, яка здійснюється у точній і неухильній відповідності до вимог норм МК України та інших нормативних актів митного законодавства, результати якої тягнуть певні юридично значущі наслідки.

Характерною рисою правової форми діяльності є те, що в ній найбільш яскраво знаходить свій прояв державно-владний, виконавчо-



розпорядчий, підзаконний характер повноважень митних органів та їх посадових осіб.

Під організаційною формою діяльності варто мати на увазі діяльність митних органів, що не тягне за собою настання юридичних наслідків. Поділ форм діяльності митних органів на правові та організаційні (фактичні) в жодному разі не означає будь-якого применшення, а тим більше заперечення організуючої ролі права в процесі унормування суспільних відносин.

В цьому сенсі правові форми завжди є організаційними. Проте далеко не всі організаційні форми є правовими. До останніх належать лише ті, що обов'язково тягнуть за собою настання юридичних наслідків. Однак розмежувати правову та організаційну (фактичну) форми діяльності митних органів іноді досить складно [65, с. 75].

Адже, правові, як і організаційні (фактичні) форми діяльності, являють собою 40 форми єдиної за змістом діяльності митних органів. У процесі реалізації митними органами своїх функцій одні й ті ж дії та операції можуть тягти за собою наслідки різного характеру, одні й ті ж правові акти можуть містити приписи різного роду. Усвідомлення такої ситуації дозволяє зробити висновок про те, що ці форми діяльності пов'язані між собою та взаємообумовлені одна одною, а їх поділ на правові та організаційні (фактичні) швидше за все умовний та створює теоретичне підґрунтя для вдосконалення форм діяльності.

З метою більш змістовного дослідження адміністративної діяльності митних органів вважаємо за доцільне здійснити подальшу класифікацію її правової та організаційної (фактичної) форми. Обравши в якості критерію відношення форм діяльності до чинної системи права, можемо виокремити дві основні форми діяльності митних органів: 1) правотворчу – діяльність, що вносить зміни в чинну систему норм митного права; 2) правозастосовну – діяльність щодо застосування чинних норм права, яка тим самим породжує, змінює чи припиняє конкретні митні правовідносини. Правозастосовна форма діяльності митних органів, в свою чергу, поділяється на окремі

підвиди: регулятивну (оперативно-виконавчу), правоохоронну, контрольну, установчу та реєстраційно-дозвільну.

Запропонована класифікація виглядає дещо ускладнено, зате, на нашу думку, вона дозволяє не тільки перерахувати правові форми діяльності митних органів, але й показати особливе та спільне під час їх порівняння.

Під правотворчою діяльністю митних органів варто мати на увазі такий різновид їх правової діяльності, яка пов'язана з підготовкою, виданням та удосконаленням (зміною чи скасуванням) нормативних актів. Правотворча діяльність митних органів полягає насамперед в опрацюванні, підготовці та прийнятті у встановленому порядку відомчих підзаконних нормативних актів, що регулюють відносини під час ввезення чи вивезення громадянами та суб'єктами господарювання об'єктів переміщення через митний кордон держави, а також відносини, пов'язані з організацією та функціонуванням системи митних органів України. Ця діяльність спрямована як на первинне врегулювання суспільних відносин, що виникають в митній галузі, так і на санкціонування, юридичне оформлення вже існуючих суспільних відносин.

Усі митні органи наділені відповідними правотворчими повноваженнями, залежно від яких і визначаються межі дії та юридична сила нормативних актів, які вони приймають. Коло таких повноважень утворює правотворчу компетенцію, яка неоднакова. Її обсяг визначається з урахуванням місця, яке займає той чи інший митний орган у системі митної служби України, його завдань та функцій.

Правозастосовна діяльність у загальному вигляді являє собою владну, організуючу діяльність митних органів та їх посадових осіб, що забезпечує трансформацію загальних правил поведінки й діяльності громадян і суб'єктів господарювання, яка міститься в правових актах, у площину їх конкретно-індивідуальних дій. У результаті її здійснення встановлюються конкретні суб'єктивні права і обов'язки учасників митно-правових відносин, що ґрунтуються на індивідуальних правових актах, прийнятих митними органами.

Правозастосовна діяльність – це одна з найважливіших форм реалізації норм митного права, яка є специфічною державно-владною діяльністю митних 41 органів та їх посадових осіб, що складається з форм, засобів, методів, за допомогою яких забезпечується безперервність процесу реалізації нормативно-правових приписів шляхом наділення одних учасників митно-правових правових відносин суб'єктивними правами та покладення на інших відповідних юридичних обов'язків чи шляхом розгляду (вирішення) питань щодо наслідків правових спорів і правопорушень і притягненні винних до відповідальності.

Роль правозастосовної діяльності є вельми різноманітною. Правозастосовну діяльність митних органів можна розглядати як самостійну форму реалізації норм митного законодавства; державний спосіб впливу на суспільні відносини, за допомогою якого в їх систему вводяться індивідуальні, персоніфіковані правові приписи; спосіб організації здійснення юридичних норм, втілення в життя їх приписів; основну чи факультативну стадію правового регулювання; функцію митних органів; оперативний засіб самоорганізації системи митної служби;

юридичну гарантію, умову нормального існування митно-правових відносин;

важливий елемент юридичної практики; соціально-правову цінність, що спрямована на задоволення прав та законних інтересів громадян, суб'єктів господарювання, митних органів, держави в цілому; форму реалізації права, результатом якої є прийняття управлінського рішення; відображені в особливому понятті суспільні за своєю природою відносин. Усі ці функціональні можливості правозастосовної діяльності взаємопов'язані та взаємозалежні одна від одної.

Теоретична і практична потреба у їх виокремленні обумовлена тим, що в тій чи іншій ситуації акцент робиться на одному чи кількох найбільш важливих, з огляду на потреби, аспектах.

Регулятивна діяльність – це владна, оперативна діяльність митних органів, спрямована на реалізацію приписів норм митного законодавства, шляхом створення, зміни чи припинення конкретних правовідносин, що ґрунтуються на цих нормах з метою їх безпосередньої реалізації. У даному випадку застосовується диспозиція норми права, що має не заборонний, а дозвільний чи зобов'язальний характер. Це творча, організуюча робота, спрямована на реалізацію митними органами митної політики держави. Сама сутність митної політики держави, яка в цілому має позитивно-регулюючу спрямованість, свідчить про те, що в межах правозастосовної діяльності ця форма реалізації є основною [45, с. 75].

Головне призначення регулятивної діяльності митних органів: по-перше, створення сприятливих умов для безперешкодної реалізації громадянами і суб'єктами господарювання своїх прав, по-друге, забезпечення правовими гарантіями здійснення ними своїх прав та виконання обов'язків – це якщо мова йде про регулювання суспільних відносин, пов'язаних з увезенням чи вивезенням зацікавленими особами товарів, предметів і транспортних засобів через митний кордон держави та здійсненням підприємницької діяльності у сфері надання митних послуг. Якщо ж мова йде про сферу організації та функціонування системи митної служби, то тут призначення регулятивної діяльності полягає в оптимізації структури митних органів, удосконаленні методів діяльності, покращанні кадрової роботи, забезпеченні прозорості їх діяльності, підвищенні ефективності взаємодії з громадянами і суб'єктами господарювання. Саме через це зміст регулятивної діяльності полягає в тому, щоб в конкретній життєвій ситуації встановити конкретних учасників відносин і відповідно до диспозиції застосовуваної норми надати учасникам даних відносин або суб'єктивні права, або юридичні обов'язки.

Ще одним підвидом правозастосовної адміністративної діяльності митних органів є діяльність, яка в юридичній літературі отримала назву правоохоронної.

Про правоохоронний характер діяльності митних органів свідчить той факт, що певний її обсяг пов'язаний з охороною інтересів споживачів товарів і додержанням учасниками зовнішньоекономічних зв'язків державних інтересів на зовнішньому ринку, захистом права інтелектуальної власності учасників зовнішньоекономічних зв'язків, інших юридичних та фізичних осіб, здійсненням контролю за переміщенням товарів, предметів і транспортних засобів через митний кордон держави, а також із відверненням, припиненням митних правопорушень та притягненням осіб, винних у їх вчиненні, до юридичної відповідальності.

Основний зміст правоохоронної діяльності митних органів полягає у забезпеченні митними органами захисту прав, свобод та законних інтересів громадян, суб'єктів господарювання і держави, боротьбі з митними правопорушеннями та контролі за додержанням законодавства України з митних питань. Правоохоронна діяльність митних органів – це діяльність митних органів України, що здійснюється шляхом застосування заходів правового примусу відповідно до чинного законодавства, метою якого є охорона і захист прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, держави, забезпечення безпеки, правопорядку та законності у сфері митної справи.

Правоохоронна діяльність здійснюється не будь-яким способом, а лише за допомогою використання примусових засобів. Саме необхідність використання державного примусу і обґрунтовує потребу в спеціальній діяльності із застосування права. Найчастіше вживаними заходами примусу запобіжного та припиняючого характеру, що застосовуються митними органами, є: різні форми митного контролю (перевірка документів і відомостей, митний огляд, огляд територій та приміщень тощо), призупинення дії ліцензії або її скасування, витребування документів, необхідних для провадження в справах про порушення митних правил, вилучення товарів, транспортних засобів і документів, митні обстеження та інші заходи, передбачені МК України та іншими нормативно-правовими актами. До стягнень, що застосовуються митними органами, належать

попередження і штраф. Крім того, як екстраординарні засоби адміністративного впливу посадові особи митних органів мають право на застосування фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї [44, с. 181].

Самостійним підвидом правозастосовної діяльності митних органів є їх контрольна діяльність. Контрольна діяльність митних органів є особливою формою їх діяльності, адже здійснення контролю за додержанням законодавства України з питань митної справи – це одне з головних завдань, що покладається на митні органи (п. 1 ч. 2. ст. 11 МК України) [1]. Виконання цього завдання забезпечується митними органами перш за все через здійснення митного 43 контролю за ввезенням чи вивезенням товарів, предметів і транспортних засобів через митний кордон держави. Крім того, слушно буде зауважити, що контрольна діяльність має місце і при реалізації інших функцій митних органів, наприклад таких, як забезпечення дотримання встановлених законодавством заборон та обмежень щодо товарів та інших предметів, що переміщуються через митний кордон; здійснення контролю за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон; боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил, у тому числі забезпечення виконання заходів, спрямованих на недопущення незаконного вивезення за кордон цінностей, що становлять національне, культурне або історичне надбання українського народу тощо.

Контрольна діяльність митних органів полягає у спостереженні та перевірці відповідності виконання, використання і дотримання громадянами та суб'єктами господарювання нормативних приписів митного законодавства, які вказують на такі правові можливості цих об'єктів. У процесі здійснення контрольної діяльності митні органи: наглядають за фактичною реалізацією громадянами та суб'єктами ЗЕД своїх прав, пов'язаних з переміщенням товарів, предметів і транспортних засобів через митний кордон; запобігають можливим митним правопорушенням у цій сфері; визначають заходи, спрямовані на усунення умов, що ускладнюють

реалізацію громадянами і суб'єктами господарювання своїх прав, та умов, що сприяють вчиненню правопорушень; у випадку виявлення факту митного правопорушення вживають заходи щодо його припинення.

Метою діяльності митних органів, пов'язаної з контролем, є, з одного боку, створення найбільш сприятливих умов для реалізації приписів норми митного законодавства в поведінці, діяльності громадян і суб'єктів господарювання, забезпеченні ефективності правового регулювання суспільних відносин у митній сфері, а з іншого – охорона і захист економічних інтересів держави, забезпечення законності та правопорядку в митно-правовій сфері [1].

Особливим підвидом правозастосовної діяльності є установча діяльність митних органів, за допомогою якої формуються, перетворюються чи ліквідуються митні органи, їх структурні підрозділи, окремі посади. Особливої актуальності дослідження цього різновиду діяльності митних органів набуло у зв'язку з тими черговими змінами в системі митної служби України, які відбуваються на сучасному етапі її функціонування. Постійний розвиток і зміна конкретних завдань та функцій митних органів неминуче тягне за собою потребу в удосконаленні їх системи, що, як правило, полягає у створенні нових органів чи структурних підрозділів і в реорганізації інших ланок системи.

Установча діяльність митних органів – це специфічна діяльність митних органів, що полягає у створенні, перетворенні в цілому системи чи окремих митних органів або їх структурних підрозділів, припиненні їх діяльності.

Метою здійснення митними органами установчої діяльності є вдосконалення та оптимізація системи митних органів, приведення її у відповідність до суспільних потреб та вимог міжнародних стандартів, а також забезпечення реалізації державної кадрової політики. У межах здійснення установчої діяльності з найбільшою ефективністю проходять організаційно правові управлінські процеси, спрямовані на створення

загальнонаціональної системи митних органів, яка була б здатна вирішувати найскладніші завдання в умовах ринкових відносин та євроінтеграції, що зараз відбувається за участю нашої держави.

Специфічним підвидом правозастосовної діяльності митних органів є їх реєстраційно-дозвільна діяльність, метою якої є легітимація дій громадян та суб'єктів господарювання у сфері митно-правового регулювання суспільних відносин. За своїм обсягом вона не є такою об'ємною як інші підвиди правозастосування і пов'язана з здійсненнями митними органами реєстраційних дій та виданням дозволів та ліцензій.

Реєстраційно-дозвільна діяльність митних органів є одночасно формою впливу держави на економіку й одним із способів захисту людини, суспільства, держави від можливого негативного впливу з боку суб'єктів господарювання, тобто сприяє забезпеченню законності в митній сфері. Отже, головним завданням при здійсненні цього різновиду правозастосування є захист основних інтересів держави, її громадян шляхом встановлення та застосування умов і правил, спрямованих на забезпечення належних умов господарської діяльності, що підтримується можливістю застосування митними органами правових санкцій при порушенні зазначених умов і правил.

Державна реєстрація, здійснювана митними органами спрямована на упорядкування митних правовідносин, пов'язаних з офіційним підтвердженням певних прав, якими наділений той чи інший учасник цих відносин. Прикладом реєстраційної діяльності митних органів є акредитація та облік суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, ведення Державного реєстру митних брокерів, встановлення вірогідності сертифікатів про походження товарів з України.

З метою набуття легітимності певних видів господарської діяльності в галузі митної справи митними органами здійснюється дозвільна діяльність.

Дозвільна діяльність митних органів це один із спеціальних видів діяльності, зміст якого полягає у видачі суб'єктам господарювання



спеціальних дозволів (ліцензій) на право здійснення певного виду діяльності, наприклад, ліцензії на провадження посередницької діяльності митного перевізника, вчинення певного виду дій (видання дозволу на знищення або руйнування товарів тощо), здійснення яких вимагає особливого порядку, і яке в силу властивих йому особливостей може завдати шкоди охоронюваним суспільним відносинам у сфері митно-правового регулювання суспільних відносин, а також у наступному контролі за відповідністю здійснення цієї діяльності встановленим правилам.

Ліцензування, як один з основних проявів дозвільної діяльності митних органів, становить процес наділення суб'єктів господарювання додатковими правомочностями у галузі митної справи. Єдиною юридичною формою підтвердження статусу ліцензіату є ліцензія – спеціальна санкція митного органу, що свідчить про наявність у суб'єкта господарювання спеціального права або повноважень (прав і обов'язків) на здійснення виду діяльності, що ліцензується.

Здійснюючи вплив на перебіг економічних процесів в митно-правовій сфері, митні органи безпосередньо втручаються в господарську діяльність, впливаючи, тим самим, і на формування механізму ринкової кон'юнктури. Реєстрація.

Ліцензування, надання дозволів, сертифікація – основні методи реалізації дозвільної діяльності в цій сфері. Незважаючи на очевидні відмінності цих процедур (державна реєстрація, ліцензування), їх реалізація тягне за собою подібні правові наслідки для суб'єктів господарювання.

Одностайності думок щодо різновидів організаційної діяльності державних органів серед правників немає. Змістовний аналіз діяльності митних органів переконує нас у тому, що в межах організаційної форми діяльності можуть бути виокремлені два напрями: організаційно-регламентуюча та організаційно-ідеологічна діяльність.

Організаційно-регламентуюча діяльність митних органів – це повсякденна, поточна організаційна робота, спрямована на розв'язання тих

чи інших функціональних завдань, оперативна робота щодо техніко-організаційного забезпечення функціонування учасників митно-правових відносин. Вона має на меті забезпечити чітку роботу суб'єктів адміністративної діяльності та полегшити діяльність учасників митно-правових відносин.

Такий вид діяльності митних органів полягає в аналізі та оцінці оперативної та криміногенної ситуації в зоні діяльності митного органу; організації та веденні обліку суб'єктів ЗЕД, розташованих у їх зоні діяльності; веденні реєстру товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності; узагальненні практики застосування норм митного законодавства; організації схоронності прийнятих митним органом на зберігання товарів, що перебувають під митним контролем, товарів і транспортних засобів, вилучених у справах про порушення митних правил, товарів, від яких власник відмовився на користь держави; здійсненні роботи зі збирання, аналізу та перевірки даних торгово-промислових палат і виробників товарів, потрібних для перевірки сертифікатів про походження товарів з України; збиранні, обробці та узагальненні даних митної статистики зовнішньої торгівлі в зоні своєї діяльності, даних спеціальної митної статистики, інформації про економічні та інші показники своєї діяльності; веденні роботи зі збирання, аналізу, систематизації цінової інформації та формування бази даних про ціни на товари; веденні роботи з класифікації та кодування товарів у митних цілях відповідно до УКТ ЗЕД; розробці, впровадженні й експлуатації автоматизованих програм, програмного забезпечення; використанні програмно-апаратних засобів захисту інформації, митного контролю, а також зв'язку, цілодобового функціонування електронної пошти й транспортної мережі супутникового зв'язку тощо.

Організаційно-ідеологічна діяльність митних органів – це повсякденна оперативно-пропагандистська, роз'яснювальна робота щодо ідеологічного забезпечення виконання митними органами своїх функцій. Метою здійснення цієї діяльності є формування серед учасників митно-

правових відносин позитивного уявлення про митну політику держави та створення позитивного іміджу системи митних органів.

Цей різновид організаційної діяльності митних органів здійснюється шляхом інформування зацікавлених осіб про нормативні акти митного законодавства України та інших держав; надання довідок щодо основних положень норм чинного митного законодавства; надання консультацій з питань, 46 пов'язаних з реалізацією права на переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон; надання текстів нормативних актів; підтримання зв'язків із засобами масової інформації; здійснення виховної та профілактично-попереджувальної роботи серед особового складу митного органу; організації професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації особового складу. Наприклад, поширення через засоби масової інформації про хід виконання своїх завдань сприяє формуванню та утворенню позитивного іміджу митної служби України й держави в цілому.

Організаційні форми адміністративної діяльності митних органів мають допоміжний характер і в той же час забезпечують безпосереднє здійснення таких правових форм діяльності митних органів, як правотворчість та правозастосування.

Обравши за критерій мету використання форм діяльності митних органів, можна виокремити внутрішні та зовнішні їх форми.

Внутрішні форми використовуються для здійснення внутрішньосистемної діяльності, яка спрямована на впорядкування організаційних відносин, що виникають в процесі формування та функціонування самої системи митних органів. Метою такої діяльності є забезпечення належної роботи самої системи митних органів. Вона включає: визначення структури, чисельності, функціональних обов'язків посадових осіб митних органів, забезпечення необхідних умов для їх діяльності, планування роботи, контроль і перевірку виконання, кадрове, фінансове та матеріально-технічне забезпечення.

Внутрішньосистемна діяльність полягає у безпосередньому управлінні та керівництві єдиною загальнодержавною системою митної служби України, елементами якої є й митні органи, Цей вид діяльності здійснюється вищестоящими посадовими особами всередині як всієї системи, так і в окремих її підрозділах. Внутрішні форми адміністративної діяльності, незважаючи на їх важливість та необхідність, є допоміжним і служать для забезпечення ефективної та дієвої організації зовнішньої діяльності митних органів.

Зовнішня форма використовується для виконання позасистемної діяльності митних органів, яка виходить за межі системи митних органів і пов'язана з їх участю у формуванні митної політики держави та її безпосередньою реалізацією. Тобто використання зовнішньої форми дозволяє забезпечити виконання завдань та функцій, що стоять перед митними органами.

У процесі зовнішньої діяльності митні органи здійснюють митні процедури, митно-тарифне та нетарифне регулювання, ліцензійну діяльність, видають різного роду дозволи і надають платні послуги, передбачені чинним законодавством, забезпечують ведення митної статистики та УКТ ЗЕД, здійснюють верифікацію сертифікатів походження товарів з України тощо.

Разом з тим, існують й інші варіанти класифікації форм діяльності митних органів. Як вже зазначалося вище, більшість науковців пов'язують форму діяльності із зовнішнім проявом юридично оформлених дій органу публічного управління чи його посадової особи, спрямованих на досягнення певних наслідків. На їх думку, кожна форма управлінської діяльності охоплює вчинення конкретними суб'єктами певних дій, які специфічним чином розкривають зміст управлінської діяльності, самого управлінського впливу [48, с. 95].

Аналізуючи форму діяльності митних органів як зовнішній прояв форми реалізації митної політики, можемо зазначити, що форма діяльності митних органів – це зовнішній вияв конкретних дій митних органів та їх

посадових осіб, що здійснюються ними в межах їхньої компетенції задля реалізації поставлених перед ними завдань.

Зважаючи на всю багатоманітність проявів діяльності митних органів, можемо виокремити в самостійні групи споріднених за характером, однакових чи подібних у своєму зовнішньому відображенні дій, які є самостійними формами діяльності митних органів.

У сучасній науці практично склався єдиний підхід, у межах якого до форм діяльності митних органів можна зарахувати:

- видання правових актів управління (нормативного та індивідуального характеру);
- укладення адміністративних договорів;
- здійснення юридично значущих дій;
- здійснення організаційних заходів;
- виконання матеріально-технічних операцій.

Розглянемо ці зовнішні прояви форми діяльності митних органів з позиції їх визнання у ролі засобів реалізації митної політики держави.

З метою ефективного виконання завдань, що спрямовані на безпосередню реалізацію державної політики в митній сфері, митні органи здійснюють діяльність, пов'язану з виданням такого різновиду правових актів управління як нормативні акти. Видання нормативних актів спрямовано на виконання і деталізацію законів, указів та розпоряджень Президента України, рішень уряду та інших державно-владних приписів у митно-правовій сфері, для реалізації яких потрібні додаткові положення нормативного характеру. Наявність повноважень щодо видання нормативних актів дає можливість митним органам активно впливати на митні правовідносини таким шляхом:

- визначення конкретних завдань, функцій, повноважень митних органів та їх посадових осіб;
- деталізації прав та обов'язків громадян і суб'єктів господарювання;

- формування механізмів взаємодії та координації складових системи митної служби з іншими державними органами, співпраці з громадянами і суб'єктами господарювання;
- установлення спеціальних обмежень та заборон для учасників митно-правових відносин, що обумовлені їх специфікою;
- накладання у разі потреби додаткових обов'язків чи надання спеціальних повноважень;
- установлення гарантій реалізації громадянами та суб'єктами господарювання своїх прав і законних інтересів;
- конкретизації норм, що мають вищу юридичну силу, уточнення їх змісту.

Поряд з виданням нормативних актів широке застосування в процесі реалізації митної політики знайшло прийняття індивідуальних актів. У юридичній літературі домінує точка зору, що видання індивідуальних актів – це основна форма управлінської діяльності. Видання таких актів зумовлено владно-організаційним характером адміністративної діяльності митних органів, потребою безперервного, постійного та планомірного здійснення управлінських функцій, оперативного втручання в діяльність підпорядкованих митних органів, їх підрозділів, контролю за дотриманням митного законодавства.

За допомогою цієї форми діяльності прямі приписи законів та інших правових актів застосовуються митними органами до конкретних обставин, обумовлених митно-правовим регулюванням суспільних відносин у вигляді безпосередніх юридично-владних приписів індивідуального, тобто чітко визначеного та персоніфікованого характеру. Видані індивідуальні акти відіграють роль юридичних фактів, з якими пов'язується виникнення, зміна чи припинення митних правовідносин.

Використання цієї форми діяльності пов'язується з формулюванням та відображенням у відповідному індивідуальному акті конкретно визначеного припису, що адресується митним органом іншому учаснику

митно-правових відносин. По суті, це означає, що, застосовуючи правові норми в процесі здійснення виконавчо-розпорядчої діяльності, митні органи в межах своїх повноважень і за допомогою наявних у них засобів владного впливу вирішують ті чи інші індивідуальні питання, що виникають у процесі реалізації митної політики, загальна регламентація яких була здійснена нормами митного законодавства.

Аналіз практики діяльності митних органів свідчить про відмінності в характері та безпосередній меті видання індивідуальних актів. Ці відмінності обумовлені призначенням цих актів. Видання так званих оперативно-виконавчих актів пов'язується із застосуванням чи реалізацією диспозиції митно-правової норми. Реалізація санкції норми митного права пов'язана з виданням правоохоронного акта. Проте слід погодитися з думкою, що основна мета видання індивідуальних актів – це забезпечення належної поведінки учасників митно-правових відносин, яка досягається різними засобами.

Ще однією формою діяльності митних органів є укладання адміністративних договорів. З огляду на неоднозначність визначення поняття адміністративного договору в сучасній юридичній літературі, авторами використовується таке його визначення: “Адміністративний договір – це угода, укладена суб'єктами адміністративного права на підставі адміністративно-правових норм у загальнодержавних та інших публічних інтересах, правовий режим якої визначається змістом владних повноважень, носієм яких є обов'язково одна з сторін” [47, с. 8].

Адміністративні договори укладаються митними органами з метою реалізації сучасної митної політики; досягнення цілей ефективного державного регулювання в митно-правовій сфері; здійснення позитивного функціонування системи митної служби; сприяння реалізації суб'єктами господарювання своїх прав і законних інтересів. Договірні форми активно використовуються в стосунках між митними органами та іншими органами виконавчої влади, галузевими асоціаціями (об'єднаннями) суб'єктів

господарювання, окремими суб'єктами ЗЕД. Тобто ми бачимо, що адміністративні договори укладаються в публічних інтересах, а їх цільова спрямованість – досягнення загальносоціального блага. Прикладами укладання адміністративних договорів за участю митних органів є Генеральна угода про співробітництво та організацію взаємовідносин Державної митної служби України і державної адміністрації залізничного транспорту України (Укрзалізниця), укладену 11 серпня 1999 р. (функціонально-управлінський договір), Меморандум про співпрацю укладений між Державною митною службою України та Радою з питань ЗЕД при КМ України від 26 жовтня 2005 р. (договір про співпрацю), договір про охорону та супроводження товарів між митним органом та суб'єктом господарювання (договір про надання послуг).

Самостійними формами діяльності митних органів слід визнати здійснення юридично значущих дій, під якими слід мати на увазі владний акт поведінки митного органу чи його посадової особи, що вчиняється стосовно фізичних чи юридичних осіб, спрямований на вирішення конкретної життєвої ситуації, що виникла в процесі здійснення зазначеним органом діяльності, який тягне для цих осіб певні правові наслідки. Прикладом такої форми діяльності митних органів є перевірка посадовою особою митних органів документів, необхідних для здійснення митного оформлення товарів чи проведення огляду товарів, що переміщуються через митний кордон.

Здійснення митними органами організаційних заходів безпосередньо не пов'язано з реалізацією державно-владних повноважень, хоча й сприяє цьому.

Такі форми діяльності під час їх застосування не тягнуть за собою настання юридично значущих наслідків, не впливають на процес виникнення, зміни чи припинення адміністративно-правових відносин, що, на думку окремих науковців, підкреслює їх підпорядковану роль у системі здійснення функцій публічного управління<sup>10</sup>. Утім не потрібно



недооцінювати значення здійснення організаційних заходів для успішної та ефективної діяльності митних органів.

Навпаки, вони відіграють вагомую роль у процесі реалізації митної політики. Це пов'язано з тим, що саме завдяки їх застосуванню опосередковується діяльність митних органів у правовій формі.

Здійснення організаційних заходів не потребує детальної регламентації і не передбачає чіткого визначення різновидів організаційних дій, що можуть бути здійснені в їх межах. Норми права лише встановлюють обсяги, рамки цих заходів у загальних рисах. Наслідком такого загального унормування є можливість обрання та застосування посадовою особою митного органу того чи іншого різновиду організаційних заходів. Такий вибір може залежати від його власного розсуду, стилю керівництва, службових традицій тощо.

Здійснення митними органами організаційних заходів передбачає:

інформування та консультування з питань митного законодавства, роз'яснення зацікавленим особам вимог чинного законодавства, надання їм стислих довідок щодо основних положень нормативних актів; інформування населення про результати своєї діяльності; проведення перевірок оперативно-службової діяльності підпорядкованих митних органів; надання практичної допомоги підпорядкованим митним органам, структурним підрозділам; видання методичних матеріалів з роз'ясненням процедури застосування норм митного законодавства; узагальнення практики застосування митного законодавства.

Ще однією формою діяльності митних органів є виконання матеріально-технічних операцій. Щодо кількості та різноманітності це найбільш поширені виконавчо-розпорядчі дії, що здійснюються апаратом управління. Така форма діяльності має допоміжний характер, адже здійснювана усіма митними органами і кожною посадовою особою, вона забезпечує виконання відображених у правових актах приписів державних органів, створює умови для використання інших форм діяльності митних

органів, здійснення прав та законних інтересів громадян і суб'єктів господарювання в митній сфері. Отже, під виконанням матеріально-технічних операцій, на нашу думку, слід мати на увазі здійснення комплексу дій, визначених технічними нормами, спрямованих на створення ефективних умов для діяльності митних органів. Виконання матеріально-технічних дій покликано організаційно та матеріально забезпечити ефективну систему управління, необхідну якість управлінської праці, формалізацію управлінських дій, застосування спеціальної організаційної техніки.

Прикладами здійснення митними органами матеріально-технічних операцій є документування діяльності митних органів; збирання та обробка митними органами даних митної статистики зовнішньої торгівлі, спеціальної митної статистики; збирання, аналіз і схематизація цінової інформації та формування бази даних про ціни на товари для визначення митної вартості й митної оцінки ідентичних та аналогічних товарів, що переміщуються через митний кордон України; розробка, впровадження й експлуатація автоматизованих програм, програмного забезпечення; використання програмно-апаратних засобів захисту інформації, митного контролю, а також зв'язку, забезпечення функціонування електронної пошти й транспортної мережі супутникового зв'язку тощо.

## ***1.2. Фінансово-господарський статус діяльності митних органів в Україні***

Під час реформування та модернізації митної служби України актуальним та важливим є удосконалення різноманітних аспектів діяльності, елементів правового статусу митних органів, окреслення чіткого кола їх завдань, визначення компетенції, формулювання основних функцій.

Проаналізувавши правові позиції дослідників функціонального механізму митних органів, можна виокремити за критерієм значущості

наступні достатньо самостійні, але в той же час взаємозалежні види діяльності митних органів, які логічно охоплюються поняттям основних функцій митних органів: фіскальна, економічна, контрольна, регулятивна, охоронна, інформаційно-статистична, функція міжнародного співробітництва, функція надання послуг. Зрозуміло, що першопричиною виникнення митних органів, як таких, стала необхідність стягнення фіску при переміщенні товарів через митні кордони.

Значення фіскальної функції митних органів в Україні на сучасному етапі розвитку не тільки збереглося, а продовжує зростати. Реалізація фіскальної функції митними органами щільно пов'язана, а інколи й помилково ототожнюється з такими категоріями, як «фінансова діяльність митних органів», «фінансово-правовий статус митних органів», «адміністрування митних податків та зборів».

Можемо констатувати, що категорія фінансово-правового статусу митних органів в науці майже не досліджена, а наявні роботи суперечливі, велика кількість питань у сфері фінансової діяльності митної служби залишається поза увагою та потребує ґрунтовного дослідження.

Теоретичним і практичним проблемам функціонування митної служби, в тому числі окремим аспектам їх адміністративно-правового статусу, функціонального механізму в юридичній літературі традиційно приділяється значна увага. Особливо необхідно відмітити плідну працю вітчизняних та зарубіжних учених, серед яких: В. Авер'янов, О. Бакаєва, О. Бандурка, І. Бережнюк, Д. Вінницький, А. Войцещук, О. Грачова, Є. Додін, Ю. Дьомін, О. Єгоров, Д. Заседателєв, Р. Калюжний, С. Ківалов, Ф. Кирєєв, В. Колпаков, Б. Кормич, П. Пашко, В. Петков, Д. Приймаченко.

На думку багатьох вчених, правовий статус органу являє собою сукупність прав, що визначають його правоздатність, та обов'язків. Оскільки митні органи відносяться до органів виконавчої влади, то можна стверджувати, що загальні ознаки правого статусу органу державного управління характеризують статус і митних органів.

Але слід зрозуміти, що правовому статусу митних органів притаманні також специфічні, обумовлені особливістю їх діяльності ознаки, що дозволяє назвати дану категорію комплексною.

Основними структурними елементами фінансово-правового статусу митних органів, що мають піддаватися дослідженню, безсумнівно виступають права та обов'язки митних органів стосовно їх фінансової діяльності. Вважаємо за потрібне конкретизувати: права та обов'язки у сфері реалізації ними фіскальної функції та функції бюджетного планування.

Дослідження великої кількості наукової літератури дозволяє зробити висновок, що інститути фінансової діяльності та фіскальної функції митних органів, за допомогою яких розкривається сутність поняття «фінансово-правовий статус митних органів» є взаємозалежними, інколи навіть помилково ототожнюються. Найпоширенішею серед науковців є думка, що фіскальна функція митних органів вичерпується нарахуванням та стягненням митних податків та зборів, перерахуванням сум платежів до державного бюджету. Доцільним вбачається окреслити коло інших функціональних прав і обов'язків митних органів щодо реалізації фіскальної функції: контроль за визначенням митної вартості, за вексельною формою розрахунків, застосування тарифних преференцій, реалізація механізмів відшкодування сум податків, контроль за повним та своєчасним перерахуванням митних платежів до державного бюджету, добровільне або примусове стягнення податкових боргів в результаті здійснення контрольної-перевірочної діяльності.

Категорія бюджетного планування, в свою чергу, полягає у акумулюванні, розподіленні та використанні коштів задля дієвого функціонування митної системи в цілому, матеріальному забезпеченні конкретних органів, установ та організацій митної системи.

Не слід також забувати і про правоохоронну складову фінансово-правового статусу митних органів, яка виявляється у можливості застосування митними органами до правопорушників майнових санкцій, що також формують бюджет держави, але не носять фіскального характеру.

Частково погодимося з думкою О.Ю. Бакаєвої про те, що окрім прав та обов'язків митних органів у сфері фінансової діяльності, структура фінансово-правового статусу митних органів ще характеризується наявністю наступних елементів: цілі, завдання, функції, форми та методи фінансової діяльності митних органів. Окрім того, О. Бакаєва виокремлює як специфічний елемент фінансово-правового статусу митних органів систему гарантій щодо їх фінансової діяльності [48, с. 96].

Підтримаємо думку Т. Проценка про те, що система гарантій як складових елементів фінансово-правового статусу митних органів висвітлюються у нас-тупному. Завдання, що стоять перед митною службою, повинні узгоджуватись із загальними завданнями держави в процесі її фінансової діяльності, оскільки фіскальні суб'єкти – митні органи – формують прибуткову частину бюджету держави.

Держава має гарантувати дотримання встановлених законодавством умов для фінансової діяльності митних органів. Мається на увазі матеріально-технічне забезпечення митної служби, фінансування всіх ланок митної системи, розподіл і використання митними органами державних доходів, заохочення службовців. Наділення митних органів статусами податкових і правоохоронних органів повинно сприяти забезпеченню повного і своєчасного внесення митних платежів, а також застосуванню заходів адміністративної і фінансово-правової відповідальності [53].

Зупинимось докладніше на формах, які піддамо традиційній класифікації на правові та неправові. Правові, на нашу думку, виражаються у правотворчій та правозастосовній діяльності митних органів. Прикладом виступає можливість

Державної митної служби України видавати накази у сфері митного оподаткування, фінансування митних органів.

До не правових форм діяльності відносяться організаційні дії посадових осіб митних органів у сфері стягнення фіску та бюджетного планування у вигляді проведення нарад, обговорень, перевірок, прогнозів і таке інше. У

методах фінансової діяльності митних органів відображається система способів, прийомів і засобів досягнення будь-якої мети, виконання поставленого завдання. Кожний метод відображає характер зв'язку між учасниками правовідносин, при цьому він є тим шляхом, що веде до мети.

У процесі фінансової діяльності використовується імперативний метод фінансового права, заснований на вільних приписах учасникам експортно-імпорتنих операцій. Метод відображає значущість для митних органів державних інтересів, а також дозволяє здійснювати управління фінансами, забезпечуючи соціально-економічні інтереси суспільства в цілому, а також окремих осіб. Централізоване регулювання означає державну чітку регламентацію в правових актах необхідних моделей поведінки суб'єктів, практично не залишаючи місця для альтернативи.

Безпосередня фінансова діяльність митних органів відбувається з використанням трьох груп методів, які відповідають етапам руху фінансових ресурсів.

Перша група методів включає способи акумуляції грошових фондів. У митній сфері це має переважно обов'язковий характер і виражається в стягуванні митних платежів – мита, акцизного податку, податку на додану вартість. Мобілізація фінансових ресурсів відбувається під час нарахування в казну держави коштів у вигляді штрафів, пені, а також виручених від реалізації конфіскованого майна. Необхідно зазначити, що такі методи характеризуються обов'язковістю сплати грошових сум або їх примусовим стягненням.

Другу групу складають методи розподілу грошових ресурсів. До них відносять метод фінансування (безвідплатне, безповоротне, цільове надання грошових коштів з бюджету) і метод кредитування (виділення грошових коштів на умовах поворотності і відплати). Фінансування як правовий інститут є врегульованим правовими нормами виділенням державних або муніципальних грошових коштів на безвідплатній і безповоротній основі, за винятком встановлених законодавством умов поворотності і відплати, для діяльності і

розвитку підприємств, організацій і установ відповідно до їх завдань і функцій.

До третьої групи слід віднести методи використання грошових ресурсів. Вони можуть виражатися в проведенні розрахункових операцій за допомогою безготівкових розрахунків і наявними грошовими коштами. Крім того, фінансові ресурси використовуються певними суб'єктами відносно конкретних об'єктів [2].

Д. Заседателєв у дисертаційному дослідженні стверджує, що фінансово-правовий статус митних органів базується на основному елементі – інституті митно-тарифного регулювання [52]. На його думку, поруч з бюджетно-плановою та правоохоронною діяльністю, що є складовими фінансової діяльності митних органів, вигідно вирізняється фіскальна складова.

Прийняття нового Податкового кодексу мало на меті врегулювати відносини оподаткування, визначити принципи побудови податкової системи, визначити порядок адміністрування податків. Т. Проценком було досліджено поняття адміністрування митних платежів як системної категорії, за допомогою якої розкривається поняття фінансово-правового статусу митних органів, із застосуванням комплексної теоретико-управлінської методології, зокрема: на цій основі було розроблено прикладне поняття адміністрування, його значення в ефективній діяльності митних органів [53]. Так, автор правове регулювання адміністрування митних платежів визначає як особливий формалізований метод державної регламентації дій суб'єктів права з метою спрямувати їх поведінку відповідно до інтересів громадян, суспільства і держави у фінансово-правовій сфері.

В свою чергу, М.О. Губа зазначає, що адміністрування митних платежів передбачає визначення повноважень органів влади різних рівнів у регулюванні відносин в митно-правовій сфері, прав і обов'язків суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, організації митного та податкового контролю, митного оформлення товарів, процедури оскарження рішення митних або податкових органів [51, с. 66].

### *1.3. Основні права, функції та повноваження Митних органів в Україні*

Митним кодексом України визначено основні права, повноваження, завдання та функції митної служби України. Сьогодні Митним підрозділам Міністерства доходів і зборів України притаманні такі особливості [1]. Зокрема

Митна служба України є складовою частиною системи органів виконавчої влади України і складається з митних органів, митних організацій, а також спеціалізованих навчальних закладів та науково-дослідної установи митної служби України. У Митному кодексі визначено, що це центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, спеціалізовані митні органи, митниці та митні пости.

Метою діяльності митних органів є створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення безпеки суспільства, захист митних інтересів України.

Основними завданнями є:

- 1) забезпечення правильного застосування, неухильного дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства України з питань державної митної справи;
- 2) забезпечення виконання зобов'язань, передбачених міжнародними договорами України з питань державної митної справи, укладеними відповідно до закону;
- 3) створення сприятливих умов для полегшення торгівлі, сприяння транзиту, збільшення товарообігу та пасажиропотоку через митний кордон України;
- 4) здійснення митного контролю та виконання митних формальностей щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України, у тому числі на підставі



електронних документів (електронне декларування), за допомогою технічних засобів контролю тощо;

5) аналіз та управління ризиками з метою визначення форм та обсягів митного контролю;

6) забезпечення справляння митних платежів, контроль правильності обчислення, своєчасності та повноти їх сплати, застосування заходів щодо їх примусового стягнення у межах повноважень, визначених цим Кодексом, Податковим кодексом України та іншими актами законодавства України;

7) застосування передбачених законом заходів митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, здійснення контролю за дотриманням усіма суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та громадянами встановлених законодавством заборон та обмежень щодо переміщення окремих видів товарів через митний кордон України; здійснення заходів щодо недопущення переміщення через митний кордон України товарів, на які встановлені заборони та/або обмеження щодо переміщення через митний кордон України, а також товарів, які не відповідають вимогам якості та безпеки;

8) здійснення контролю за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України;

9) сприяння захисту прав інтелектуальної власності, вжиття заходів щодо запобігання переміщенню через митний кордон України товарів з порушеннями охоронюваних законом прав інтелектуальної власності;

10) запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил на всій митній території України;

11) здійснення в межах повноважень, визначених цим Кодексом, контролю за діяльністю підприємств, які надають послуги з декларування товарів, перевезення та зберігання товарів, що переміщуються через митний кордон України чи перебувають під митним контролем, та здійснюють інші операції з такими товарами;

- 12) ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності;
- 13) ведення митної статистики та обмін даними митної статистики з митними органами інших країн;
- 14) проведення верифікації (встановлення достовірності) сертифікатів про походження товарів з України та видача у випадках, встановлених чинними міжнародними договорами, сертифікатів походження;
- 15) здійснення обміну документами та інформацією (у тому числі електронною) з іншими державними органами;
- 16) впровадження, розвиток та технічне супроводження інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій в державній митній справі, автоматизація митних процедур;
- 17) здійснення міжнародного співробітництва у сфері державної митної справи, залучення зовнішніх ресурсів для забезпечення діяльності митної служби України;
- 18) кінологічне забезпечення діяльності митної служби України;
- 19) управління об'єктами митної інфраструктури, розбудова митного кордону.

Митний кодекс визначає також наступні параметри роботи митних органів, зокрема це центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, спрямовує, координує та контролює діяльність митниць, митних постів, спеціалізованих митних органів та митних організацій спеціалізованих навчальних закладів та науково-дослідної установи митної служби України, в межах своїх повноважень видає накази, організує та контролює їх виконання.

Митниця забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, здійснює свої повноваження на всій митній території України. Йому підпорядковані митниці, митні пости, спеціалізовані митні органи та

митні організації, спеціалізовані навчальні заклади та науково-дослідна установа митної служби України.

Митні органи забезпечують державну політику у сфері державної митної справи, є юридичною особою, мають самостійний баланс, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатку та бланк із зображенням Державного Герба України та із своїм найменуванням і діють відповідно до Конституції України, Митного Кодексу, інших нормативно-правових актів та на підставі положення, яке затверджується Президентом України [1].

Також визначено, що реорганізація чи ліквідація центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, здійснюються виключно Президентом України.

Також Президентом України призначається Керівник центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, та його заступники призначаються на посади та звільняються з посад Президентом України в порядку, встановленому Конституцією та законами України.

У результаті зміни структури центрального органу в сфері митної політики чіткої структури поки що немає, однак Митний кодекс визначає наступну структуру:

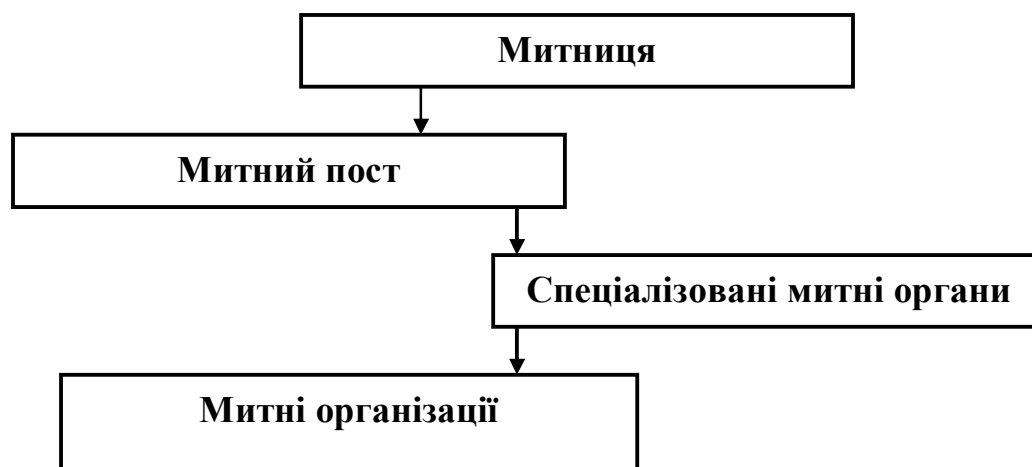


Рис. 1.1. Структура митних органів в Україні

Зокрема потрібно зазначити: митниця є митним органом, який у зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митну службу України; митниця є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатку та бланк із зображенням Державного Герба України та із своїм найменуванням і діє відповідно до Конституції України, цього Кодексу, інших нормативно-правових актів та на підставі положення, яке затверджується наказом центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи; Митниці підпорядковується центральному органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи; Вона здійснює свою діяльність на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці (Автономна Республіка Крим; область; міста Київ, Севастополь). Окремі митниці можуть здійснювати свою діяльність на територіях двох чи більше адміністративно-територіальних одиниць або на всій території України; Створення, реорганізація та ліквідація митниць здійснюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, в порядку, визначеному законом; У населених пунктах, на залізничних станціях, в аеропортах, морських і річкових портах та інших об'єктах, розташованих у зоні діяльності митниці, в міру необхідності створюються її відокремлені структурні підрозділи (митні пости).

Керівник митниці призначається на посаду чи звільняється з посади керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, в порядку, встановленому законодавством. Необхідною умовою для призначення є наявність у кандидата стажу роботи на керівних посадах у митних органах України не менше п'яти років, у тому числі не менше одного року - в центральному органі виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи.

Наступною структурною ланкою митних органів є «Митний пост», який є митним органом, який входить до складу митниці як відокремлений структурний підрозділ і в зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митну службу України.

Діє відповідно до положення про митні пости, що затверджуються керівниками відповідних митниць. Створення, реорганізація та ліквідація митних постів здійснюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, за поданням керівника відповідної митниці. Останній призначається на посаду і звільняється з посади керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи. Необхідною умовою для призначення є наявність у кандидата стажу роботи на керівних посадах у митних органах України не менше трьох років.

Ще одним структурним підрозділом що діє у структурі митних органів є «Спеціалізовані митні органи», які створюються для виконання окремих завдань. Спеціалізовані митні органи виконують свої функції на всій митній території України. У місцях розташування митниць, митних постів в міру необхідності можуть створюватися відокремлені підрозділи та окремі робочі місця спеціалізованих митних органів. Керівники спеціалізованих митних органів призначаються на посади та звільняються з посад наказами центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, в порядку, визначеному законодавством. Необхідною умовою для призначення є наявність у кандидата стажу роботи на керівних посадах в митних органах України не менше п'яти років.

Окрім вище охарактеризований одиниць митних органів в структурі митниці функціонують Митні організації

Підготовку митних працівників здійснюють Спеціалізовані навчальні заклади та науково-дослідна установа митної служби України. Основними

завданнями є підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації фахівців з державної митної справи, а також проведення наукових досліджень у сфері забезпечення митних інтересів в митній службі України.

Діяльність всіх підрозділів митних органів здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. У межах пунктів пропуску через державний кордон України для автомобільного сполучення митні органи як балансоутримувачі земельних ділянок, нерухомого майна та службових приміщень можуть безоплатно надавати у тимчасове користування відповідні приміщення та земельні ділянки для службових потреб підприємствам, діяльність яких пов'язана із забезпеченням функціонування пунктів пропуску, та підприємствам сфери обслуговування.

Для забезпечення більш якісної роботи митних органів, повинні постійно налагоджуватися зв'язки і співпраця, саме тому відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, митними органами України спільно з митними органами суміжних держав може здійснюватися:

1) проведення спільного митного контролю у пунктах пропуску через державний кордон України;

2) узгодження в установленому законом порядку часу здійснення митного контролю у пунктах пропуску через державний кордон України, процедур митного контролю, митного оформлення та взаємне визнання документів, що використовуються митними органами для виконання митних формальностей;

3) проведення спільних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення і припинення контрабанди та порушень митних правил;

4) проведення в установленому законом порядку спільних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення і припинення правопорушень у сфері службової діяльності працівників митних служб;

5) проведення інших спільних одноразових чи постійних заходів з питань, що відповідно до цього Кодексу та інших актів законодавства України належать до повноважень митних органів;

6) обмін інформацією, у тому числі з використанням інформаційних технологій та систем [1].

А з метою вирішення невідкладних питань щодо пропуску товарів, виявлення та припинення контрабанди і порушення митних правил, забезпечення законності і правопорядку в пунктах пропуску через державний кордон України керівнику митниці та його заступникам надається право проведення робочих зустрічей з представниками митного органу суміжної іноземної держави. Про час, умови і мету таких зустрічей керівник митниці або особа, яка виконує його обов'язки, повідомляє керівника відповідного органу охорони державного кордону України. Порядок проведення таких зустрічей визначається Кабінетом Міністрів України, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, укладеним відповідно до закону. Взаємодія митних органів України з митними та іншими уповноваженими органами іноземних держав, а також з міжнародними організаціями з питань боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил здійснюється в порядку, передбаченому міжнародними договорами України, укладеними відповідно до закону.

Проходячи службу у митних органах призначаються наступні особливі звання відповідно до займаних посад:

- 1) дійсний державний радник митної служби;
- 2) державний радник митної служби 1 рангу;
- 3) державний радник митної служби 2 рангу;
- 4) державний радник митної служби 3 рангу;
- 5) радник митної служби 1 рангу;
- 6) радник митної служби 2 рангу;
- 7) радник митної служби 3 рангу;
- 8) інспектор митної служби 1 рангу;

- 9) інспектор митної служби 2 рангу;
- 10) інспектор митної служби 3 рангу;
- 11) інспектор митної служби 4 рангу;
- 12) інспектор митної служби;
- 13) молодший інспектор митної служби.

Спеціальне звання дійсного державного радника митної служби присвоюється Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України. А спеціальні звання державного радника митної служби 1, 2, 3 рангів присвоюються Президентом України за поданням керівника центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи. Спеціальні звання радника митної служби 1, 2, 3 рангів посадовим особам та іншим працівникам митних органів та організацій, а також спеціальні звання інспекторів митної служби 3, 4 рангів, інспекторів митної служби випускникам спеціалізованого вищого навчального закладу митної служби України присвоюються керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи. Спеціальні звання інспекторів митної служби 1, 2, 3, 4 рангів, інспекторів митної служби та молодших інспекторів митної служби (крім випадку, передбаченого частиною четвертою цієї статті) присвоюються керівниками відповідних митних органів (за винятком митних постів). Спеціальні звання митної служби присвоюються довічно. Позбавлення спеціальних звань здійснюється виключно за вироком суду у випадках, визначених Кримінальним кодексом України. Перелік посад у митних органах, організаціях, перебування на яких передбачає присвоєння спеціальних звань митної служби, порядок присвоєння цих звань та їх співвідношення з рангами державних службовців визначаються Кабінетом Міністрів України.

Згідно митного кодексу визначено, що держава забезпечує достатній рівень оплати праці посадових осіб митної служби України з метою створення матеріальних умов для незалежного і сумлінного виконання ними



службових обов'язків. Заробітна плата посадової особи митної служби України складається з посадового окладу, надбавок до нього та премії, розмір та порядок встановлення яких визначаються Кабінетом Міністрів України.

### ***Висновки до першого розділу.***

Проведене дослідження у першому розділі дозволяє зробити висновок, що фінансово-правовий статус митних органів є категорією малодослідженою, має складний комплексний характер. До основних структурних елементів фінансово-правового статусу митних органів належать їх права та обов'язки, цілі, задачі, функції, форми та методи у сфері фінансової діяльності. На сучасному етапі розвитку української державності важливо, на нашу думку, на рівні закону закріпити мету, завдання, функції, форми та методи адміністративно-правового регулювання діяльності митної служби, що буде сприяти розвитку Української держави в цілому.

Митна служба є центральним органом виконавчої влади, що водночас наділена контролюючою функцією. Остання проявляється в контролі за справлянням податків (мита, акцизного податку, ПДВ).

Основною функцією діяльності Митних органів залишається фіскальна.

## **2. Прагматика адміністрування митних платежів в контексті реалізації фіскальної та контролюючої функції Митних органів України**

### ***2.1. Аналіз адміністрування митних платежів Митною службою в Україні***

Із прийняттям 2 грудня 2010 р. Податкового кодексу України (далі – ПК України), а також у зв'язку із внесенням після вступу України до СОТ змін до митного законодавства в нашій державі сформовано принципово нову правову основу для адміністрування податків і зборів (обов'язкових платежів) національними митними органами. Водночас положення нового податкового законодавства, зокрема щодо системи та видів загальнообов'язкових платежів, справляння яких покладено на митні органи України, як і загалом проблеми реалізації фіскальної функції суб'єктами митної справи на сучасному етапі, поки що не стали об'єктом спеціальних наукових досліджень. Розгляд цих питань має чимале наукове і практичне значення, адже від постановки діяльності вітчизняних митних органів на сучасну наукову основу залежить ефективність та своєчасність наповнення державного бюджету доходами від митних платежів.

У вітчизняній економічній науці питання системи податків та зборів, які за новим податковим законодавством адмініструють митні органи, а також процедури цієї організаційно-фіскальної діяльності комплексно поки що не розроблялися. Окремі аспекти цієї проблематики опрацьовували такі відомі вітчизняні вчені та практики, як І. Бережнюк, А. Войцещук, О. Гребельник, В. Мартинюк, В. Науменко [2–6] та ін.

Митним кодексом України [1, ст. 41] встановлено, що митні органи є суб'єктами державного контролю щодо мита, акцизного податку, податку на додану вартість, які згідно з податковим законодавством справляються у разі ввезення (пересилання) товарів і предметів на митну територію України або територію спеціальної митної зони або їх вивезення (пересилання) з них. Із

чого впливає, що ввізне та вивізне мито, нарахування якого передбачено на об'єкти експортно-імпортних операцій, за чинним податковим законодавством є одним із видів податків, тобто обов'язковим, безумовним платежем до бюджету відповідного рівня [1, ст. 6]. Разом із податком на додану вартість (далі – ПДВ) і акцизним податком, мито належить до загальнодержавних податків [1, ст. 9], отже, сплачується до Державного бюджету України.

Таблиця 2.1

## Динаміка надходжень від митних платежів у 2007–2011 рр.

| Показник  | 2007    | 2008    | 2009    | 2010    | 2011     |
|---|---------|---------|---------|---------|----------|
| Перераховано ДМСУ до державного бюджету України – усього, млн грн                               | 54119.5 | 96047.2 | 83116.0 | 85911.6 | 114816.7 |
| У тому числі: <i>Мито, млн грн</i>  | 9880.5  | 12124.6 | 6707.9  | 8848.0  | 11771.9  |
| Питома вага мита у загальних обсягах перерахувань до державного бюджету, %                      | 18.3    | 12.6    | 8.1     | 10.3    | 10.3     |
| <i>Податок на додану вартість (ПДВ), млн грн</i>  | 41699.8 | 80978.7 | 73148.7 | 73345.2 | 96014.1  |
| Питома вага ПДВ у загальних обсягах перерахувань до державного бюджету, %                       | 11.1    | 84.3    | 88.0    | 85.4    | 83.6     |
| <i>Акциз, млн грн</i>   | 1332.1  | 2209.7  | 3023.9  | 3470.3  | 6743.8   |
| Питома вага акцизного збору (податку) в загальних обсягах перерахувань до державного бюджету, % | 2.5     | 2.3     | 3.6     | 4.0     | 5.9      |
| <i>Єдиний збір, млн грн</i>   | 103.1   | 37.4    | 26.9    | 148.0   | 180.9    |
| Питома вага єдиного збору в загальних обсягах перерахувань до державного бюджету, %             | 0.2     | 0.1     | 0.2     | 0.2     | 0.2      |
| <i>Митні збори, млн грн</i>   | 1069.2  | 60.4    | 82.1    | 69.8    | 53.7     |
| Питома вага митних зборів у загальних обсягах перерахувань до державного бюджету, %             | 1.9     | 0.1     | 0.1     | 0.1     | 0.0      |
| <i>Інші збори, млн грн</i>  | 34.8    | 536.4   | 26.5    | 30.3    | 52.3     |
| Питома вага інших зборів у загальних обсягах перерахувань до державного бюджету, %              | 0.0     | 0.6     | 0.0     | 0.0     | 0.0      |

*Примітка.* Складено за даними Державної митної служби України.

За визначенням О. Гребельника, мито є податком на зовнішню торгівлю, а акцизний податок ПДВ – "внутрішніми податками" [4, с. 243]. За

даними Державної митної служби України, питома вага мита в загальних обсягах перерахувань до державного бюджету станом на 1 січня 2012 р. становить 10.3 % (Таблиця 2.1.).

За своєю природою мито є спеціальним податком. У статті 6 Закону України "Про Єдиний митний тариф" зазначено: "мито, що стягується митницею, являє собою податок на товари та інші предмети, які переміщуються через митний кордон України [7]. Однак більш обґрунтованою виглядає позиція тих вчених, які розглядають мито як непрямий податок, що виконує як фіскальну, так і регулятивну функції [5]. Тим більше, що зазначені функції мита не можна протиставляти одну іншій. Адже його пряма роль інструменту ціноутворення, з одного боку, обумовлює рівень збирання податків до державного бюджету, а з іншого – воно само є вартісною категорією, включається до ціни імпортованих чи експортованих товарів.

Однак, у порівнянні з іншими податками (ПДВ, акцизним податком), які стягуються з товарів і транспортних засобів, що імпортуються в Україну, мито є основним способом регулювання їх ціни, отже, й обсягу зовнішньої торгівлі. Адже перші сплачуються не лише імпортерами, а й національними товаровиробниками під час продажу власної продукції на внутрішньому ринку.

За ознакою непрямого характеру оподаткування (включення до ціни товару) мито близьке за природою до "внутрішніх" податків, які справляються з товарів, що ввозяться для постійного використання на митній території України, ПДВ і акцизного податку. Разом із тим, на відміну від ПДВ, який нараховується за єдиною ставкою (розміром) на всі види товарів, які ввозяться в Україну, ставки мита, як і акцизного податку, диференціюються за групами товарів, визначеними за Українським класифікатором товарів зовнішньоекономічної діяльності (далі – УКТЗЕД), ПДВ не сплачується, а повертається при вивезенні товарів із митної території держави. Тоді як на товари, які вивозяться за межі митної території України,

експортне мито може існувати.

Від акцизного податку мито відрізняє те, що перелік товарів, з яких останнє стягується (передусім мається на увазі ввізне як найбільш розповсюджене в сучасних державах мито), значно ширший: це переважна більшість товарів, що імпортуються в Україну, в тому числі високорентабельні.

За способом нарахування в Україні застосовуються такі види мита: адвалерне, яке нараховується у відсотках до митної вартості товарів та інших предметів, що ним обкладаються; специфічне, яке нараховується у встановленому грошовому розмірі на одиницю відповідних товарів; комбіноване, яке поєднує обидва ці види обкладання митом [7, ст. 7]. Близько 94 % ставок Митного тарифу України [8] є адвалерними, а решта – специфічними або комбінованими.

Законодавством України визначається існування ввізного (нараховується на товари та інші предмети при їх ввезені на митну територію) та вивізного (при вивезені за межі митної території) видів мита [7, ст. 8, 9]. Ставки ввізного мита встановлюються Митним тарифом України, а вивізного – окремими законами України. Вивізне мито існує в Україні на незначний перелік товарів, головним чином сировину, що має стратегічне значення для функціонування вітчизняної економіки.

Крім мита, податкове законодавство України покладає на митні органи адміністрування й інших податків на товари та транспортні засоби, які ввозяться на митну територію України, ПДВ і акцизного податку.

Питома вага ПДВ у загальних обсягах перерахувань до державного бюджету станом на 1 січня 2012 р. становить 83.6 %. ПДВ – непрямий податок, який нараховується та сплачується відповідно до норм розділу V ПК України (пп. 178, п. 1, ст. 14) [1]. Н. Бодряга і Б. Кривоборець зазначають, що ПДВ як економічна категорія являє собою систему відносин щодо примусового відчуження до бюджету частини новоствореної вартості, яка виникає на всіх етапах виробництва та реалізації товарів, робіт і послуг. Крім

того, автори також зазначають, що він є податком на споживання, стягується на кожній стадії виробництва, проте його тягар лягає на кінцевого платника – споживача [9, с. 190–191]. На думку С. Хапіліна, ПДВ є формою вилучення в державний бюджет частини доданої вартості, яка визначається як різниця між вартістю товарів, робіт та послуг, що реалізуються, і матеріальних витрат, які належать до видатків виробництва [10, с. 4, 48].

У формуванні доходів Державного бюджету України, в тому числі від оподаткування імпорту, найбільша частка належить ПДВ. У структурі податків, які стягуються з товарів, що ввозяться на митну територію України, ПДВ за підсумками 2007–2011 рр. становить 84.1 % від усіх надходжень загальнообов'язкових платежів за останні п'ять років.

Україна обрала найбільш просту та ефективну структуру ПДВ: його ставка є єдиною для всіх товарів, які ввозяться на митну територію (крім окремих груп товарів та операцій, оподаткування яких здійснюється за нульовою ставкою або таких, які взагалі не підлягають оподаткуванню [1, ст. 195–197; 11, ст. 8]. Сьогодні вона складає 20 %, а з 1 січня 2014 р. згідно зі статтею 193 ПК України становитиме 17 % від бази оподаткування.

При ввезенні в Україну окремих груп товарів, які за законодавством належать до категорії підакцизних, митні органи адмініструють також і акцизний податок. Законодавчо встановлено: в Україні акцизним податком є непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених ПК України як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції) [1, ст. 14]. Тобто цей податок стягується не з усіх товарів, які виробляються в Україні або ввозяться на її митну територію, а лише з високоліквідних і монопольних, перелік яких визначає держава на рівні закону. Відмітною ознакою акцизного податку, що відрізняє його від мита та ПДВ, є обмежений перелік номенклатури товарів. Загалом цей перелік та ставки зазначеного податку визначаються ст. 215 ПК України, а митні органи виступають суб'єктами контролю за правильністю його обчислення та своєчасністю сплати до бюджету під час митного оформлення підакцизних

товарів у разі їх ввезення на митну територію України (крім випадків імпорту вже маркованої продукції) [1, ст. 224].

Питома вага акцизу в загальних обсягах перерахувань до Державного бюджету України станом на 1 січня 2012 р. становить 5.9 %.

У нашій державі підакцизні такі товари: спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво; тютюнові вироби, тютюн і промислові замітники тютюну; нафтопродукти, скраплений газ; автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли [1, ст. 215]. Лише на цигарки ставки акцизного податку є комбінованими (включають як специфічну, так і адвалерну складові), а на інші зазначені товари – специфічними (визначаються в твердій сумі на одиницю оподаткування (штука, об'єм, вага тощо). Це унеможливує ухилення від сплати цього податку шляхом заниження вартості товару. Через високий попит на ці товари на ринку, мають місце непоодинокі випадки їх ввезення поза пунктами пропуску через державний кордон України (поза митним контролем або з приховуванням від нього, наприклад, вина – з Молдови, автотранспортних засобів – з країн Європи, бензину – з Російської Федерації), з підробленими марками акцизного податку (тютюнові вироби і алкогольні напої), а також здійснення "псевдо експорту" відповідних товарів, вироблених в Україні (з метою несплати податку та їх "тіньової" реалізації).

З огляду на зазначене, ввезення на митну територію України таких товарів, у тому числі з метою транзиту, та їх вивезення за межі митної території України допускається тільки через спеціально визначені пункти пропуску через державний кордон [1, ст. 227].

Митні органи, крім податків, передбачених при переміщенні товарів і транспортних засобів через митний кордон, стягують також низку зборів (інших загальнообов'язкових платежів). Ці збори являють собою передбачену законами плату за виконання органами митної служби окремих своїх функцій. Митні збори, починаючи з 1998 р. теж сплачуються до державного бюджету, але на відміну від податків, їх частина йде на покриття

витрат та інше фінансування діяльності митниць.

У Податковому кодексі України наведено таке визначення: збором (платою, внеском) є обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, в тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій [1, ст. 6]. Отже, збори, які справляються митними органами, є свого роду платою за надані адміністративні (управлінські) послуги. Їх суть полягає в покритті видатків митниць, зумовлених виконанням ними тих чи інших матеріально-витратних юридично значимих дій, що в будь-якому разі обумовлюється здійсненням ними операцій, певним чином пов'язаних із митним контролем або митним оформленням.

Підстави, види, ставки, а також порядок сплати зборів унормовано в статтях 71, 166, 168 Митного кодексу України (далі – МК України) [12], Законі України "Про єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України" від 4 листопада 1999 р. № 1212-XIV [13], а також виданими на їх основі відповідними постановами Кабінету Міністрів України. Згідно з нормативно-правовими актами митні органи України адмініструють такі збори (плати):

- єдиний збір, який справляється в пунктах пропуску через державний кордон України;
- плату за митне оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для них;
- плату за зберігання товарів і транспортних засобів на своїх складах.

Митні органи України вправі також стягувати й плату за надання консультацій та текстів нормативно-правових актів з питань митної справи за переліком платних послуг [12, ст. 32; 14]. Разом із тим, дотепер тарифів на ці послуги не затверджено, отже, плата за їх надання не стягується.



За рівнем бюджетних доходів у структурі зборів, які адмініструють митні органи, чільне місце посідає єдиний збір у пунктах пропуску через державний кордон України (питома вага у загальних обсягах перерахувань до державного бюджету станом на 1 січня 2012 р. складає 0.2 %). Цей збір справляється з транспортних засобів вітчизняних та іноземних власників, які перетинають державний кордон України, за здійснення в пунктах пропуску митного (при транзиті вантажів і транспортних засобів), санітарного, ветеринарного, фітосанітарного, радіологічного та екологічного видів контролю вантажів і транспортних засобів, а також за проїзд транспортних засобів автомобільними дорогами України та за проїзд автомобільних транспортних засобів з перевищенням встановлених розмірів загальної маси, осьових навантажень та (або) габаритних параметрів [43, ст. 5]. Єдиний збір забезпечує покриття фактичних витрат держави, які зумовлюються здійсненням зазначених видів контролю в пунктах пропуску на державному кордоні, а також на відновлення автомобільних доріг.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що Державна митна служба України безпосередньо бере участь у державному регулюванні зовнішньоекономічної діяльності, в тому числі, за допомогою тарифних інструментів – елементів системи адміністрування митних податків та зборів, які справляються митними органами з товарів під час переміщення через митний кордон України. Проаналізувавши справляння митних платежів до Державного бюджету України за 2007–2011 рр., можна констатувати що у структурі надходжень митних платежів до Державного бюджету України найбільша частка належить ПДВ – 84.1 %. Динаміка зростання цього податку залишалась стабільною протягом усього часу. Частка мита у загальному обсязі надходжень митних платежів до бюджету з 2007 по 2011 роки зменшилась на 8 %, віддзеркалюючи заходи тарифного регулювання держави упродовж зазначеного періоду, а середній показник становить 11.4 %. Зростання в 2011 р. на 3.4 % частки акцизного податку (збору) в загальній сумі надходжень до бюджету вплинуло на показник середньої питомої ваги

за означений період (3.9 %). Майже незмінними за п'ять років залишились показники середньої питомої ваги єдиного збору (0.2 %) та інших зборів (0.1 %) у загальній сумі фактичних надходжень митних платежів до бюджету. Зменшилась на 1.9 % питома вага митних зборів, середній показник якої за останні п'ять років становить 0.3 % у загальних обсягах перерахувань до Державного бюджету України. Отже, удосконалення системи митно-податкового адміністрування в митних органах – вагомий фактор впливу на позитивну динаміку щодо повноти надходжень митних податків та зборів до державного бюджету.

## ***2.2. Аналіз фіскальної значимості митних платежів***

Для країни з ринковою економікою надзвичайно актуальним є розвиток системи митного оподаткування, яка передбачала б наявність розгалуженої системи митних платежів. Сучасний етап характеризується для України постійним зростанням обсягів та розширенням масштабів міжнародної торгівлі, ускладненням та посиленням динамізму торговельних процесів, посиленням вимог міжнародних організацій щодо забезпечення вільного доступу іноземних товарів на внутрішні ринки та зниженням національних торговельних бар'єрів. Відбувається поглиблення інтеграції міжнародних вимог в національну практику митного регулювання України.

Реалізація таких вимог пов'язана з певними потенційними загрозами забезпеченню національних інтересів України. “Відкритість” національної митної території для міжнародної торгівлі може завдавати збитки для держави у вигляді недонадходжень до бюджету внаслідок викривлення митної вартості товарів, шкоди здоров'ю і безпеці споживачів, спричиняти зростання контрабандних потоків тощо. В таких умовах все більшого значення набуває потреба підвищення ефективності національної митної політики в сфері забезпечення реагування на зовнішні загрози та оперативної

протидії можливим негативним наслідкам таких загроз, в напрямку посилення забезпечення економічних інтересів держави й максимального врахування в національній системі регулювання міжнародних правил та вимог.

Податковим кодексом України встановлено, що митні органи є суб'єктами державного контролю щодо мита, акцизного податку, податку на додану вартість, які згідно з податковим законодавством справляються у разі ввезення (пересилання) товарів і предметів на митну територію України або територію спеціальної митної зони або їх вивезення (пересилання) з них [9, с.104].

Важливою функцією Державної митної служби України (ДМСУ) є забезпечення своєчасності і повноти внесення до Державного бюджету коштів від податків, зборів (обов'язкових платежів), тобто, Державна митна служба України контролює надходження до Державного бюджету України митних платежів. Як правило, чим вищий рівень економічного розвитку країни, тим меншу роль відіграє бюджетний аспект при встановленні податків на зовнішню торгівлю. Для України митні платежі все ще залишаються вагомим джерелом доходів до Державного бюджету [12, с. 131].

Основу дохідної частини бюджету України становлять податкові надходження, з яких від 40 до 50 відсотків припадає на митні платежі. Особливість митних платежів є те, що вони надходять на рахунки бюджету щодня. Повнота надходжень митних платежів багато в чому залежить від активності здійснення зовнішньоекономічної діяльності, а також від стану митного контролю і ефективності системи розрахунків з бюджетом. [11, с. 9]

Надходження сум від сплати митних платежів згідно даних Державної казначейської служби України подано в табл. 2.2.:

*Таблиця. 2.2*

**Основні показники сплати митних платежів протягом 2009 – (3 кв.) 2012 рр., млн. грн. [Виконано самостійно]**

| Показники  | 2009           | 2010           | 2011            | 2012 (за 3 квартали) |
|--|----------------|----------------|-----------------|----------------------|
| Податок на додану вартість   | 73157,8        | 73350,8        | 96025,4         | 75777,4              |
| Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) | 3690,0         | 4600,8         | 7822,1          | 7410,9               |
| Мито   | 6711,5         | 8851,2         | 11774,1         | 9775,2               |
| <i>Разом митних платежів</i>   | <i>83559,3</i> | <i>86802,8</i> | <i>115621,6</i> | <i>92963,5</i>       |

Як видно з даних таблиці протягом 2009 – 2011 рр. спостерігається динаміка зростання сплати митних платежів. В тому числі, протягом досліджуваного періоду збільшуються надходження від митних платежів : з 83559,3 млн. грн. в 2009 р. до 115621,6 млн. грн. в 2011 р. Станом на 1 жовтня 2012 р. даний показник становить 92963,5 млн. грн.

В структурі митних платежів можна зробити висновок, що найвагомішу частку займає податок на додану вартість, близько 90 % загальної суми, а найменшу - акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції), близько 6%. Щодо мита, то протягом досліджуваного періоду йому належить близько 8% загальної суми митних платежів.

Держава надає питанням своєчасного надходження митних платежів особливого значення, адже це “жива копійка” щодня в умовах дефіциту бюджетних коштів, динаміку надходжень до Державного бюджету подано в табл.2.3.

Згідно даних таблиці можна зробити висновок про те, що питома вага митних платежів в сумі доходів Державного бюджету досить значна. Так у 2009 р. вона становила 39,8 %, у 2010 р. – 36,1 %, а в 2011 р. – 36,7 %. Таким чином не можна прослідкувати тенденцію частки митних платежів в доходах бюджету, оскільки у 2010 р. вона зменшується, але в 2011 р. збільшується на 0,6 % відносно попереднього року.

**Динаміка надходжень від діяльності митних органів по  
наповненню Державного бюджету України, млн. грн. [Виконано  
самостійно]**

| Показники  | 2009            | Питома вага, % | 2010            | Питома вага, % | 2011            | Питома вага, % |
|--|-----------------|----------------|-----------------|----------------|-----------------|----------------|
| Податок на додану вартість   | 84596,7         | 34,9           | 86315,9         | 30,5           | 130093,8        | 30,5           |
| Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) | 3690,0          | 1,8            | 4600,8          | 1,9            | 7822,1          | 2,5            |
| Мито   | 6711,5          | 3,2            | 8851,2          | 3,7            | 11774,1         | 3,7            |
| <i>Разом митних платежів</i>   | 83559,3         | 39,8           | 86802,8         | 36,1           | 115621,6        | 36,7           |
| <b>Усього доходів Державного бюджету</b>   | <b>209700,3</b> | —              | <b>240615,2</b> | —              | <b>314616,9</b> | —              |

У формуванні доходів Державного бюджету України, в тому числі імпорту, найбільша частка належить ПДВ. У структурі податків, які стягуються при з товарів, що ввозяться на митну територію України, ПДВ за підсумками 2009-2011 рр. становила біля 30%. У 2010 р. сума даного показника збільшилась, однак питома вага у доходах зменшилась на 4,4 % до кінця досліджуваного періоду. А щодо частки акцизного податку з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції), то вона зросла на 0,7 %. Тенденція до збільшення частки з 3,2% в 2009 р. до 3,7 % у 2010 р. належить миту, при чому варто відмітити, що в 2011 р. даний показник був на рівні попереднього року, тобто залишався стабільним.

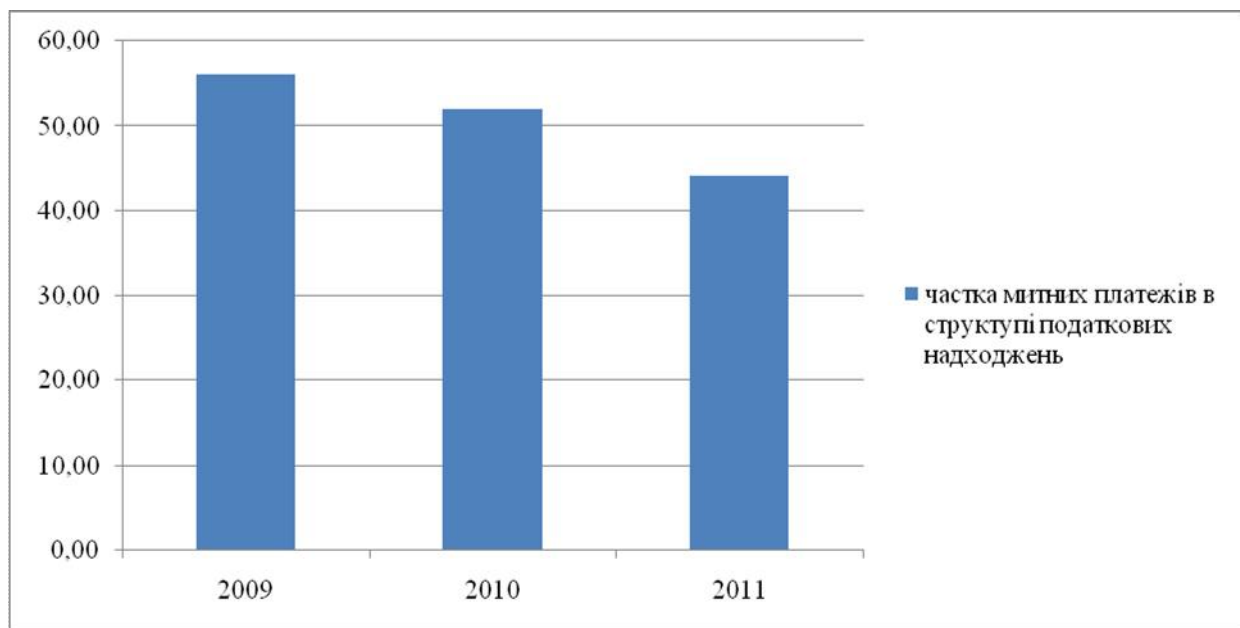
У підсумку 3 кварт. 2012 р., частка митних платежів у доходах Державного бюджету склала 37%. Питома вага акцизного податку зросла ще на 0,5 %, а мита на 0,2 %.

Слід зазначити, що основною передумовою зростання митних платежів є прискорення темпів економічного розвитку країни. По-перше, позитивний вплив на обсяг податкових надходжень від суб'єктів

зовнішньоекономічної діяльності здійснювала відновна стабільність обмінного курсу гривні до іноземної валюти. Оскільки, розрахунок по зовнішньоекономічних контрактах проводиться в іноземній валюті, надходження від митних платежів до бюджету є чутливим до коливань євро та долара США. По-друге, збільшення споживчого попиту на імпортовані товари позитивно відобразилося на розмірі бюджетних надходжень від митних платежів.

Збільшення обсягів митних платежів відбувається ще й за рахунок ефективності організаційних засад ДМСУ у напрямку посилення митного контролю, а також попередження незаконного ввезення товарів на територію України [13, с. 47]

Розглянемо яку вагу мають митні платежі в сукупності податкових надходжень (рис.2.1) :



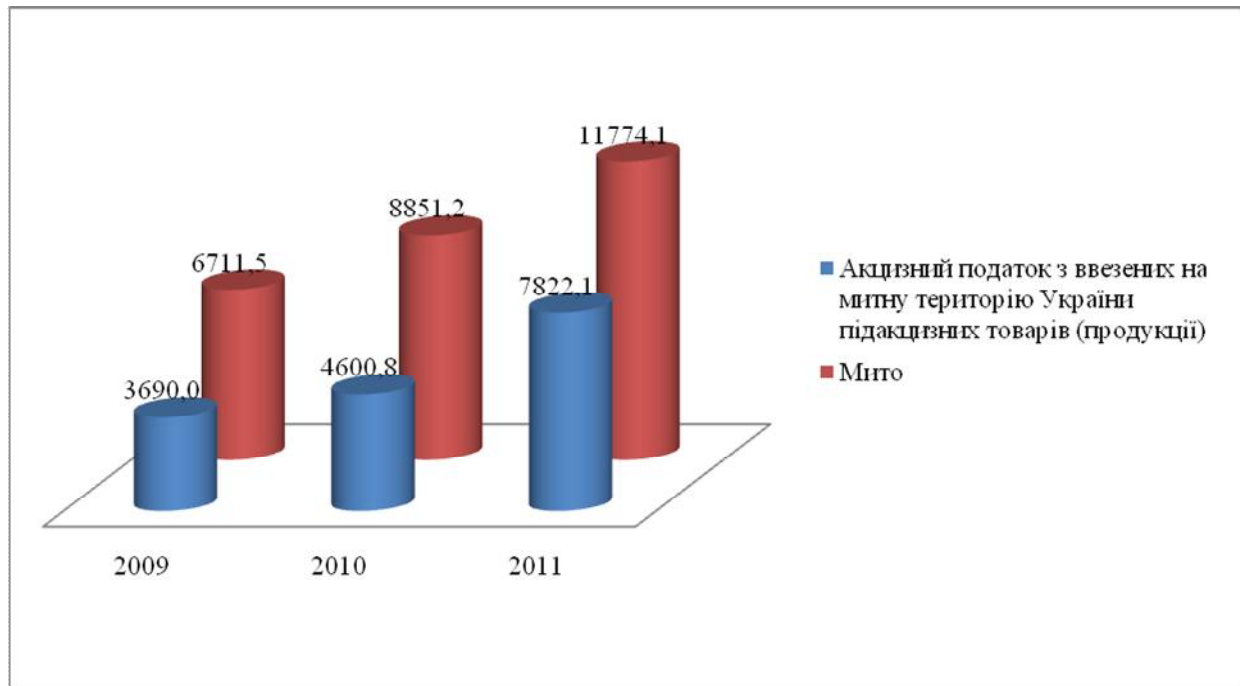
**Рис. 2.1. Динаміка митних платежів в структурі податкових надходжень протягом 2009-2011 рр. [Виконано самостійно]**

Відомо, що в економічно розвинутих країнах, з соціально орієнтованою економікою, частка податкових надходжень в структурі вітчизняного бюджету становить близько 90%. В Україні такий показник знаходиться на рівні біля 85 %, хоча тип розвитку економіки більше

відноситься до західноєвропейського. Це можна пояснити тим, що податковий тиск і податкове навантаження досить велике.

Як показали результати діаграми, митні платежі в структурі податкових надходжень протягом 2009-2011 рр. становили від 56 % до 44 %. Хоча і спостерігається тенденція до зменшення питомої ваги даного показника, проте, це також засвідчує важливу фіскальну роль митної системи у формуванні доходів Державного бюджету України.

На рис. 2.2 показано динаміку надходження мита та акцизного податку. Як свідчать дані, не зважаючи на лібералізацію вітчизняної митної політики у зв'язку зі вступом України в СОТ, розміри надходження мита стабільно зростали протягом відповідного періоду в середньому на 9112,2 млн. грн.



**Рис. 2.2 Надходження мита та акцизного податку до державного бюджету України в 2009-2011 рр. [Виконано самостійно]**

Такому росту надходжень до державної казни від даного податку сприяла, у першу чергу, виважена політика Міністерства економіки України та Державної митної служби України у сфері митного регулювання

зовнішньоторговельних операцій, завдяки якій вдалося збільшити обсяги експортно-імпортих операцій як у вартісному так і в натуральному вигляді.[13, с. 48]

Необхідно виокремити, виконання бюджетних завдань щодо надходження мита відбувалось в умовах поступового зниження його ставок. Тобто, протягом останніх років відбувалось зменшення середньозважених ставок мита на імпортовані товари, що прямували в Україну, тому, в таких умовах, єдиним правильним кроком було розширення бази оподаткування.

До інших чинників, які сприяли збільшенню фінансових надходжень до бюджету від мита можна віднести:

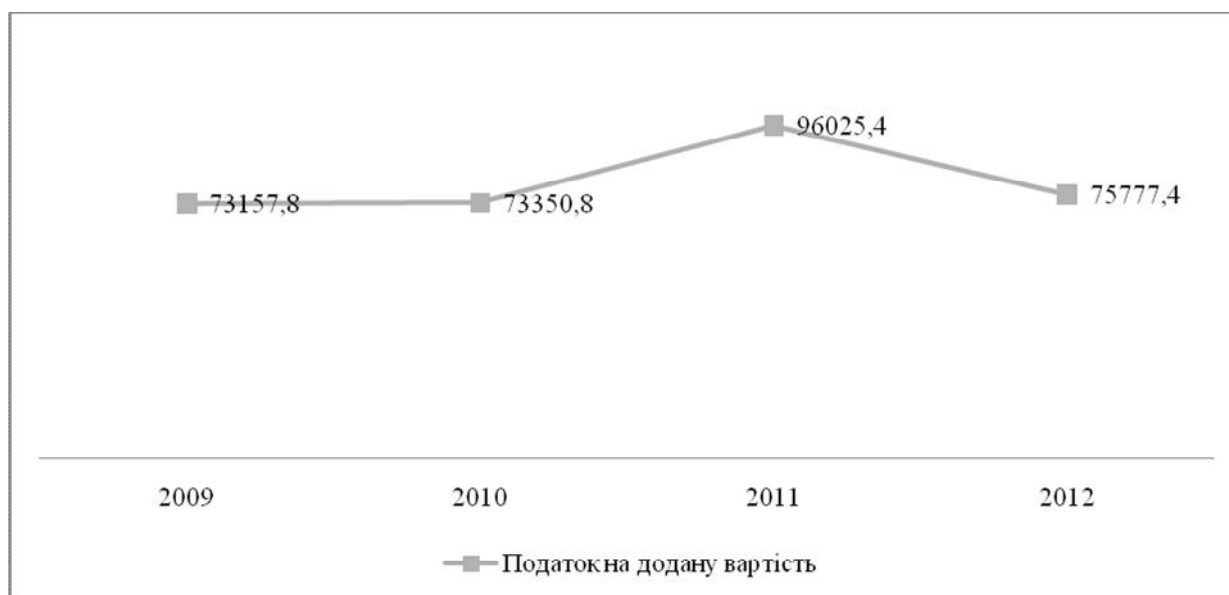
- підвищення розмірів експортного мита;
- посилення контролю за ввезенням товарів на територію України;
- покращення адміністрування мита та легалізація імпорту;
- підвищення рівня дисципліни митних органів та кваліфікації працівників [17].

Щодо акцизного податку (збору), то в Україні останніми роками спостерігається зростання податкових надходжень від даного митного платежу (див. рис. 2.2.). Протягом 2009-2010 рр. величина даного показника зросла на 910,8 млн. грн. Що ж до 2012 р., то, порівняно з базовим, акцизний податок зріс на 4132,1 млн. грн. і становив 7822,1 млн. грн. Таке зростання акцизного податку є результатом змін в акцизному законодавстві, зокрема в питаннях розширення ставок податку на окремі підакцизні товари, а також покращення митного контролю за визначенням бази оподаткування, за класифікацією та визначенням країни походження товарів.

На рахунок ПДВ, то він сьогодні є одним з найголовніших джерел формування бюджету та важливою фінансовою базою держави, тому будь-які зміни до порядку чи механізму його сплати мають здійснюватися вкрай обережно. У 2009 р. дохід від податку на додану вартість до Державного бюджету України становив 84596,7 млн. грн. Динаміку надходжень від ПДВ протягом 2009-2012 рр. можна спостерігати на рис. 2.3.



:



**Рис. 2.3. Надходження ПДВ до Державного бюджету України протягом 2009 – 3 кварт. 2012 р.**

Якщо оцінювати структуру митних платежів, що справляються вітчизняними митними органами в розрізі років, то можна виявити найбільш фіскальні податки серед митних платежів ( табл. 2.1.)

Аналіз даних табл. 2.1. та рис. 2.3. дозволяє зробити висновки про провідне місце ПДВ у структурі митних платежів. Однак, варто звернути увагу на те, що його питома вага на кінець досліджуваного періоду зменшується порівняно з базовим на 4,1 %. Можна припустити, що до такого наслідку призвели деякі не врегульовані Податковим кодексом аспекти щодо адміністрування податку на додану вартість.

В загальному, сума податкових надходжень протягом 2009-2011 рр. зросла на 22867,6 млн. грн. або на 31,3 %. При чому, найбільше зростання спостерігається у 2011 р.

Однак, у структурі митних платежів спостерігається протилежна тенденція. Виявлені диспропорції щодо ПДВ дозволяють зробити наступні узагальнення:

- поступове зниження ставок мита протягом аналізованого періоду та відносно низькі ставки акцизного податку протягом аналізованого періоду забезпечили податку на додану вартість провідне місце серед митних платежів;

- однак, якщо взяти до уваги кількість та розмір існуючих пільг по податку на додану вартість, абсолютна ефективність адміністрування даного податку буде значно нижча, чого не спостерігається в питаннях адміністрування мита [17].

Отже, вагому частину бюджету України становлять податкові надходження. Вони надходять на рахунки бюджету щодня. Повнота надходжень митних платежів залежить від активності здійснення зовнішньоекономічної діяльності, а також від стану митного контролю і ефективності системи розрахунків з бюджетом. Для забезпечення своєчасних та в повному обсязі вказаних надходжень в Україні здійснювався тотальний митний контроль за кожною зовнішньоекономічною операцією. Практично товари не ввозились і не вивозились без попередньої сплати митних платежів. Однією з умов пропуску товарів на митну територію України у вільний обіг була фактична сплата митних платежів до бюджету. Саме тому, не зважаючи на складну економічну ситуацію в країні, митним органам вдається і сьогодні мобілізувати до бюджету близько половини податкових надходжень.

На основі вище викладених даних і розрахунків, можна стверджувати, що митні платежі мають достатньо високу фіскальну значимість. Найбільша частка серед них, біля 90%, припадає на податок на додану вартість, вже трошки менша – на акцизний податок та мито (ввізне і вивізне).

І протягом досліджуваного періоду кошти від виконання ДМСУ в особі її митних органів все більше зростають. Так як в світі склалася тенденція, що одну третю податкових доходів бюджету дає митниця, а решту дві третіх – податкова служба, то, згідно з результатами аналізу, можна

сказати, що в Україні митні органи перераховують до бюджету більше, ніж податкові.

### ***2.3. Аналіз організаційно-управлінської діяльності Митних органів в Україні на прикладі Івано-Франківської митниці.***

Планування діяльності митниці здійснюється відповідно до Порядку планування діяльності митних органів, затвердженого наказом Державної митної служби України від 25.06.07 № 530. Наказом Івано-Франківської митниці від 30 грудня 2011 р. № 582 затверджений План роботи митниці на 2012 рік з урахуванням Основних пріоритетних напрямів діяльності митної служби України на 2012 рік, а також наказами начальника митниці та затверджені Плани роботи митниці на I-IV квартали.

Усі заходи, затверджені Планами роботи митниці виконані. Порухень термінів не зафіксовано.

З метою забезпечення планомірності у роботі структурних підрозділів та чіткої взаємодії при вирішенні актуальних питань митної справи видано наказ Івано-Франківської митниці від 01.04.11 № 146 “Про затвердження Порядку планування діяльності Івано-Франківської митниці”.

Щоквартально аналізується виконання пунктів Плану роботи структурними підрозділами митниці, про що доповідається керівництву митниці, та заслуховуються керівники структурних підрозділів на нарадах керівного складу митниці.

Наради керівного складу митниці проводяться відповідно до затверджених Планів роботи митниці та, за потреби, відповідно до розпорядження начальника митниці. Виконання рішень нарад підтверджується довідками, службовими записками, які надаються безпосередніми виконавцями.

За звітний період проведено 40 нарад при начальникові митниці, на яких надано 267 доручень, визначених протоколами нарад керівного складу,

із них контрольних - 151. Контрольні терміни виконання пунктів рішень нарад не порушувались.

Таблиця 2.4.

**Проведені наради Івано-Франківською митницею у 2011-2012 рр.**

| Показник                           | 2012 рік | 2011 рік |
|------------------------------------|----------|----------|
| Кількість проведених нарад         | 40       | 26       |
| Кількість доручень                 | 267      | 159      |
| Кількість контрольних рішень нарад | 151      | 79       |

Протягом 2012 року відділом організаційного та документального забезпечення митниці зареєстровано:

- 17 430 вхідних документів (18 179 – у 2011 році)
- 10 366 вихідної кореспонденції (7 239 – у 2011 році).

Безпосередньо до підрозділів для виконання чи врахування у роботі передано електронною поштою 7 790 документів (7 588 – у 2011 році).

Виготовлено 19 897 аркушів копій документів та передано їх виконавцям (29 126 аркушів – у 2011 році).

Збільшилась кількість надходження документів:

- з Держмитслужби (2012 рік – 4 370, 2011 рік – 4 261).
- внутрішньої кореспонденції (2012 рік – 3 736, 2011 рік – 3 035);

Зменшилась кількість надходження документів:

- з правоохоронних органів (2012 рік – 235, 2011 рік – 291);
- листів-звернень від суб'єктів ЗЕД, установ, організацій – (2012 рік – 7 427, 2011 рік – 8 704);
- з митниць – (2012 рік – 1 662, 2011 рік – 1 8888).

В архіві митниці зберігається 259 справ постійного терміну зберігання (1992-2011 роки), 175 справ з особового складу (1992-2009 роки) та 3 278 справ тимчасового зберігання. У 2012 році передано до архіву - 836 справ.

Документи беруться на контроль відповідно до встановлених термінів та резолюцій керівництва митниці та передаються безпосереднім виконавцям

протягом робочого дня з моменту їх надходження до митниці.

В першочерговому порядку на розгляд керівництву митниці надаються документи вищестоящих органів, органів державної влади, які потребують негайного та термінового вирішення.

У 2012 році до Івано-Франківської митниці через Держмитслужбу України надійшло:

Таблиця 2.5.

**Документи що надійшли до Івано-Франківської митниці через  
Держмитслужбу України**

| Кореспондент               | Всього<br>2012 р. | Контрольні   | Всього<br>2011 р. | Контрольні   | Зміни,<br>+(-)   |
|----------------------------|-------------------|--------------|-------------------|--------------|------------------|
| Держмитслужба              | 4 370             | 1 559        | 4 261             | 1 371        | +109/+188        |
| Митниці                    | 1 662             | 340          | 1 888             | 320          | -226/+20         |
| Правоохоронні органи       | 235               | 136          | 291               | 194          | -56/-55          |
| Організації, установи      | 7 427             | 4 499        | 8 704             | 4 908        | -1277/-409       |
| Внутрішні<br>кореспонденти | 3 736             | 437          | 3 035             | 374          | +701/+63         |
| <b>Всього</b>              | <b>17 430</b>     | <b>6 971</b> | <b>18 179</b>     | <b>7 167</b> | <b>-749/-196</b> |

Одним із напрямків контрольних функцій за станом виконавської дисципліни є контроль за виконанням розпорядчих документів керівництва Держмитслужби та керівництва митниці.

На виконання документів Держмитслужби, органів влади вищого рівня начальником митниці видано:

Таблиця 2.6

**Виконання розпорядчих документів керівництва Держмитслужби та  
керівництва митниці**

| Документ                                      | 2012 рік | Контрольні | 2011 рік | Контрольні | Зміни<br>+, - |
|---|----------|------------|----------|------------|---------------|
| Накази з основної діяльності                  | 484      | 119        | 584      | 127        | -100/-8       |
| Накази з адміністративно-господарських питань | 68       | 13         | -        | -          | -             |
| Розпорядження                                 | 86       | 60         | 66       | 55         | +20/+5        |
| Накази на відрядження                         | 146      | 118        | 165      | 130        | -19/-12       |

Порушень термінів не зафіксовано. Підготовлено спільно з іншими

установами, організаціями - 6 наказів (2011 рік - 4 накази).

Під постійним контролем перебуває робота з відпрацювання депутатських звернень.

У звітному періоді надійшло - 3 звернення депутата, у 2011 - 2. Відповіді надані вчасно у встановлені законодавством терміни.

Протягом 12 місяців 2012 року Івано-Франківською митницею проводилась організаційна робота щодо реалізації конституційних прав громадян на звернення, дотримання положень Закону України № 393/96-ВР від 02.10.96 "Про звернення громадян", відповідних нормативно-правових актів Президента України, Кабінету Міністрів України й Держмитслужби України.

За період з 01.01.12 по 31.12.12 до Івано-Франківської митниці надійшло 18 письмових звернень громадян.

За класифікацією розподіл звернень такий:

- заяв – 12
- скарг – 6 (з них 3 дублетні)
- пропозицій – 0.

9 звернень надійшло безпосередньо від громадян. Через Держмитслужбу України надійшло 7 звернень. 1 звернення надійшло через Івано-Франківську обласну державну адміністрацію, 1 від правоохоронних органів.

Розгляд звернень громадян здійснювався з дотриманням строків, встановлених законодавством України:

- в термін до 15 днів – 16 звернень
- до 30 днів – 2 звернення

За звітний період на особистий прийом до керівництва митниці звернулось 36 громадян з питань роз'яснення митного законодавства, на які надано усні відповіді (у 2011 році - 21). На митниці виділена та облаштована кімната для прийому громадян, де в спеціальній добірці в допомогу громадянам знаходяться всі необхідні документи, які регламентують роботу зі зверненнями громадян. У кімнаті прийому громадяни мають можливість

скористатись інформаційно-правовою системою «ЛІГА:ЗАКОН».

Протягом 2012 року надійшов 1 запит на отримання публічної інформації.

У 2012 році митницею проводилась активна робота в напрямку зменшення кількості митних оглядів та підвищення їх ефективності, статистичні результати якої наводяться нижче:

Таблиця 2.7

**Кількості митних оглядів по Івано-Франківській митниці, 2010-2012 рр.**

| Показник |   | Митний режим | 2010 рік | 2011 рік | 2012 рік |
|----------|---|--------------|----------|----------|----------|
| 1.       | Оформлено МД  | Експорт      | 17 457   | 28 793   | 25 985   |
|          |   | Імпорт       | 12 487   | 20 867   | 25 650   |
|          |   | Транзит      | 31       | 18       | 43       |
|          |   | Всього       | 29 975   | 49 678   | 51 678   |
| 2.       | Кількість проведених митних оглядів <u>при оформленні</u> за цими МД          | Експорт      | 1 995    | 1 745    | 589      |
|          |   | Імпорт       | 5 623    | 8 995    | 5 936    |
|          |   | Транзит      | 5        | 2        | 5        |
|          |   | Всього       | 7 623    | 10 742   | 6 530    |
| 3.       | Відсоток проведення митних оглядів за цими МД, %                              | Експорт      | 11,4%    | 6,1%     | 2,3%     |
|          |   | Імпорт       | 45,0%    | 43,1%    | 23,1%    |
|          |   | Транзит      | 16,1%    | 11,1%    | 11,6%    |
|          |   | Всього       | 25,4%    | 21,6%    | 12,6%    |
| 4.       | Кількість МД, за якими проведення митних оглядів визначено АСАУР              | Експорт      | 1 055    | 1 462    | 524      |
|          |   | Імпорт       | 523      | 2 694    | 3 783    |
|          |   | Транзит      |          |          |          |
|          |   | Всього       | 1 578    | 4 156    | 4 307    |
| 5.       | Відсоток митних оглядів, визначених АСАУР, %                                  | Експорт      | 6,0%     | 5,1%     | 2,0%     |
|          |   | Імпорт       | 4,2%     | 12,9%    | 14,7%    |
|          |   | Транзит      |          |          |          |
|          |   | Всього       | 5,3%     | 8,4%     | 8,3%     |
| 6.       | Кількість направлених запитів (коригувань), складених протоколів про ПМП, шт. | Експорт      | 23       | 23       | 42       |
|          |   | Імпорт       | 2 439    | 7 297    | 4 985    |
|          |   | Транзит      | 4        |          | 1        |
|          |   | Всього       | 2 466    | 7 320    | 5 028    |
| 7.       | Ефективність застосування митного огляду, %                                   | Експорт      | 1,2%     | 1,3%     | 7,1%     |
|          |   | Імпорт       | 43,4%    | 81,1%    | 84,0%    |
|          |   | Транзит      | 80,0%    |          | 20,0%    |
|          |   | Всього       | 32,3%    | 68,1%    | 77,0%    |

Середня тривалість оформлення однієї митної декларації в 2012 році склала 1 год. 10 хв. (у 2011 році - 1 год. 13 хв.).

Середня тривалість оформлення МД в 2012 році становила:

- по МД, оформлених у митному режимі “експорт” – 38;
- по МД, оформлених у митному режимі “імпорт” – 1 год. 17 хв.;
- по МД, оформлених у режимах “експорт” та “імпорт” – 1 год. 10 хв.

Для порівняння у 2011 році середня тривалість оформлення МД становила:

- по МД, оформлених у митному режимі “експорт” – 49 хв.;
- по МД, оформлених у митному режимі “імпорт” – 1 год. 16 хв.;
- по МД, оформлених у режимах “експорт” та “імпорт” – 1 год. 13 хв.

Кількість МД, оформлених в 2012 році у режимах “експорт” та “імпорт” з тривалістю понад 4 години склала 921 з 42 640 декларацій, що складає 2 %.

До основних причин затримок у оформленні МД, належать:

- проведення митних оглядів;
- подання запитів до спеціалізованих підрозділів;
- розгляд запитів по митній вартості;
- витребування додаткових документів по митній вартості.

Протягом 2012 року підрозділами митниці надано 3294 картки відмови, що на 338 (9 %) карток відмови менше у порівнянні з 2011 роком (3632 картки відмови). Також, слід зазначити, що загальний обсяг оформлених митних декларацій у 2012 році склав 68 962 декларації, що на 1 883 (3 %) декларацій менше у порівнянні з 2011 роком (70 845 декларацій).

Таким чином, у 2012 році при митному оформленні кожної 21 вантажної митної декларації складалась картка відмови, тоді як у 2011 році картка відмови складалась при митному оформленні кожної 19 вантажної митної декларації, що свідчить про наявність тенденції до зменшення випадків відмови у здійсненні митного оформлення з тих чи інших причин.

До основних причин складання карток відмов належать:

- невірне визначення митної вартості товару;
- невірний опис товару у гр. 31;
- невірна класифікація товару;
- невірне заповнення реквізитів документів у гр. 44;
- невірне визначення країни походження товару;



- відсутність коштів на рахунку митниці;
- неподання до митного контролю та митного оформлення необхідних документів.

Зазначимо, що відповідно до вимог наказу Міністерства фінансів України від 30.05.2012 № 646 “Про місця доставки товарів транспортними засобами” у зоні діяльності Івано-Франківської митниці функціонує шість місць доставки товарів, з яких у п’ятьох розташовані склади тимчасового зберігання відкритого типу.

З метою виявлення та усунення недоліків щодо облаштування місць доставки протягом року проведено ряд відповідних перевірок.

У результаті проведених перевірок, по чотирьом із шести місць доставки товарів, включених до переліку, визначеного наказом Міністерства фінансів України від 30 травня 2012 року № 646, виявлено певні невідповідності вимогам вищезазначеного наказу, зокрема:

**ТзОВ “БРОКЕР”:**

- відсутність СТЗ;
- відсутність естакади, оглядового майданчика.

**ТзОВ “Брокер-Сервіс”:**

- відсутність освітлення за периметром;
- відсутність засобів пожежогасіння;
- відсутність СТЗ;
- відсутність естакади, оглядового майданчика.

**ТзОВ “ТЕП”:**

- відсутність СТЗ.

**ТзОВ “Транс-Захід”:**

- відсутність рампи, естакади, оглядового майданчика.

На даний час усі утримувачі місць доставки товарів, окрім ТзОВ “Брокер”, усунули вищезазначені недоліки.

Місце доставки товарів ТзОВ “Брокер” виключено з переліку, натомість митний пост “Коломия” з 01.01.2013 року розташовано в місці

доставки товарів ПП “Присілок”, що знаходиться за адресою: м. Коломия, вул. Горбаша, 1.

У всіх місцях доставки товарів та СТЗ відкритого типу наявні системи відеоспостереження (СВС) та системи зчитування номерних знаків (СЗНЗ).

Івано-Франківською митницею забезпечено виконання доручень керівництва Держмитслужби України щодо передачі до Моніторингового центру відеозображення з систем відеоспостереження, які установлені у всіх місцях прибуття та складах тимчасового зберігання відкритого типу, розташованих у зоні діяльності митниці.

#### ***2.4. Організація здійснення митного контролю і митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України***

В зоні діяльності Івано-Франківської митниці функціонує 1 пункт пропуску для повітряного сполучення “Івано-Франківськ”, 5 митних постів “Івано-Франківськ-центральний”, “Калуш”, “Долина”, “Коломия” та “Ямниця”.

З початку 2012 року в зоні діяльності митниці функціонували 23 склади тимчасового зберігання, з яких 5 – відкритого типу, 18 закритого типу.

Після вступу у дію нового Митного кодексу України в зоні діяльності митниці функціонують 14 складів тимчасового зберігання, з яких 5 – відкритого типу та 3 митні склади з яких 2 – відкритого типу.

Магазини безмитної торгівлі, вільні митні зони та вантажні митні комплекси відсутні.

Діяльність пункту пропуску для міжнародного повітряного сполучення “Івано-Франківськ” здійснюється відповідно до Технологічної схеми пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів, вантажів та іншого майна в міжнародному пункті пропуску для повітряного сполучення

“Івано-Франківськ” (наказ Чернівецького прикордонного загону від 10.12.2011 № 1821, зареєстрований в Головному управлінні юстиції Чернівецької області 26.12.2011 за № 77/2325).

В пункті пропуску “Івано-Франківськ”, робота за принципом “єдиного офісу” здійснюється відповідно до вимог затвердженого спільного наказу Державної митної служби України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства аграрної політики України, Міністерства транспорту та зв'язку України, Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, Міністерства культури і туризму України від 15.06.09 № 551/439/425/413/695/308/28.

В місцях розташування митних постів митниці митний контроль та митне оформлення товарів здійснюється за принципом “єдиного офісу”, який забезпечує проведення митного, санітарно-епідеміологічного, фітосанітарного, ветеринарного, радіологічного та екологічного контролю на належному рівні.

Митну брокерську діяльність здійснюють чи можуть здійснювати 26 суб'єктів, які отримали відповідні ліцензії Держмитслужби України.

Особовий склад підрозділів митного оформлення та головний інспектор, на якого згідно з посадовою інструкцією покладено виконання функцій зі сприяння захисту прав інтелектуальної власності відділу організації митного контролю, оперативно взаємодіяли в межах встановлених часових нормативів для вирішення питань щодо дотримання прав інтелектуальної власності в процесі митного оформлення.

У 2012 році Івано-Франківською митницею в 6 випадках здійснено призупинення митного оформлення товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності, а саме:

16.01.2012 призупинено митне оформлення товару, внесеного до митного реєстру за № 188 – “мотоцикл торговельної марки "HARLEY-DAVIDSON” (ВМД № 206000112/2012/400383) в кількості 1 шт.

13.06.2012 в двох випадках здійснено призупинення митного оформлення товару, внесеного до митного реєстру за № 260, напівпричепи торговельної марки "KOGEL" (ВМД № 206060000/2012/004868 та № 206060000/2012/004870) в кількості 2 шт.

15.06.2012 в трьох випадках здійснено призупинення митного оформлення товару - напівпричепи торговельної марки "KOGEL" (ВМД № 206060000/2012/004937, № 206060000/2012/004938, № 206060000/2012/004939) в кількості 3 шт.

Вищевказані призупинення митного оформлення здійснено в зв'язку з відсутністю імпортерів даних товарів в Митному реєстрі об'єктів права інтелектуальної власності.

Питання митного оформлення урегульовано одноразовими дозволами наданими представниками правовласників цих торговельних марок.

Особлива увага зосереджувалась на недопущенні порушень прав інтелектуальної власності Об'єднання європейських футбольних асоціацій (УЄФА) та його комерційних партнерів.

У 2012 році в 6 випадках здійснено легітимне митне оформлення товарів з торговельною маркою УЄФА, а саме: сумки господарські виготовлені з тканого поліпропілену та поліестерової тканини з нанесенням словесного та графічного елементів логотипу "UEFA EURO 2012" та ляльки-талісмани "СЛАВЕК" і "СЛАВКО".

Контрафактні товари та піратська продукція в зоні діяльності Івано-Франківської митниці не оформлялись.

Митницею протягом минулого року здійснювались процедури контролю за доставкою товарів до митниць призначення за 27 878 оформленими експортними митними деклараціями.

У 2012 році поставлено на контроль 9 601 попередніх повідомлень та 2 487 попередніх декларацій. Крім цього, у 2012 року оформлено 9 148 ПД для ввезення транспортних засобів громадянами.

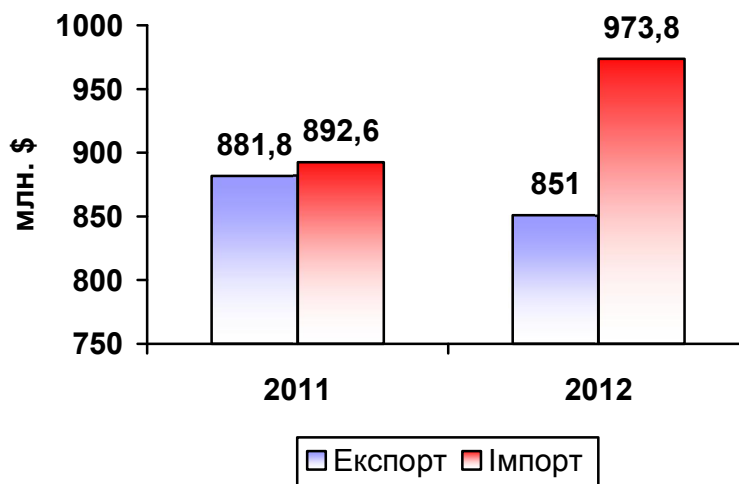


книжках МДП. Митницею оформлено, а відділом організації митного контролю отримано, оброблено та підтверджено в установленому порядку надходження імпорتنих товарів по 1 340 книжках МДП.

В ЄАІС Держмитслужби України здійснено анулювання по 112 ДКД, у 21 випадку скасування інформації.

Протягом 2012 року фактів недоставки товарів до митниці призначення не зафіксовано, відділом складено протокол про ПМП (ч.3 ст. 470)

Загальний зовнішньоторговельний обіг у 2012 році склав 1,825 млрд. дол. США, в тому числі: експорт – 851 млн. дол. США, імпорт – 973,8 млн. дол. США. Сальдо торгового балансу від'ємне – 122,8 млн. дол. США.



**Рис. 2.4. Структура експортно-імпорتنих операцій у юрисдикції Івано-Франківської митниці**

У порівнянні з 2011 роком ріст зовнішньоторговельного обігу складає 2,9 %: по імпорту – на 9,1 %, по експорту – спад 3,5 %.

Найбільшими торговельними партнерами у 2012 році були:

- по імпорту:
  - Російська Федерація (частка – 35 % від загальної суми імпорту);
  - Федеративна Республіка Німеччина (частка – 11,5 %);
  - Республіка Польща (частка – 5,1 %);
  - Італійська Республіка (частка – 3,3 %);
- по експорту:

- Російська Федерація (частка – 43,8 % від загальної суми експорту);
- Румунія (частка – 7,1 %);
- Республіка Польща (частка – 6,8 %);
- Італійська Республіка (частка – 4,6 %).

Всього ж протягом 2012 року експорт товарів здійснювався у 74 країни світу, а імпорتنі вантажі надходили з 73 країн (у 2011 році експорт – 78 країн, імпорт – 74 країни).

Протягом минулого року, порівняно з 2011 роком, збільшились обсяги зовнішньої торгівлі з такими країнами:

- по експорту:

до Республіки Естонія – на 36 % (на 7,2 млн. дол. США);

до Російської Федерації – на 68 % (на 151,3 млн. дол. США).

- по імпорту:

з Федеративної Республіки Німеччина – на 21 % (на 19,7 млн. дол. США);

з Румунії – на 43 % (на 5,4 млн. дол. США).

Основу товарної структури імпорتنих операцій у 2012 році складають:

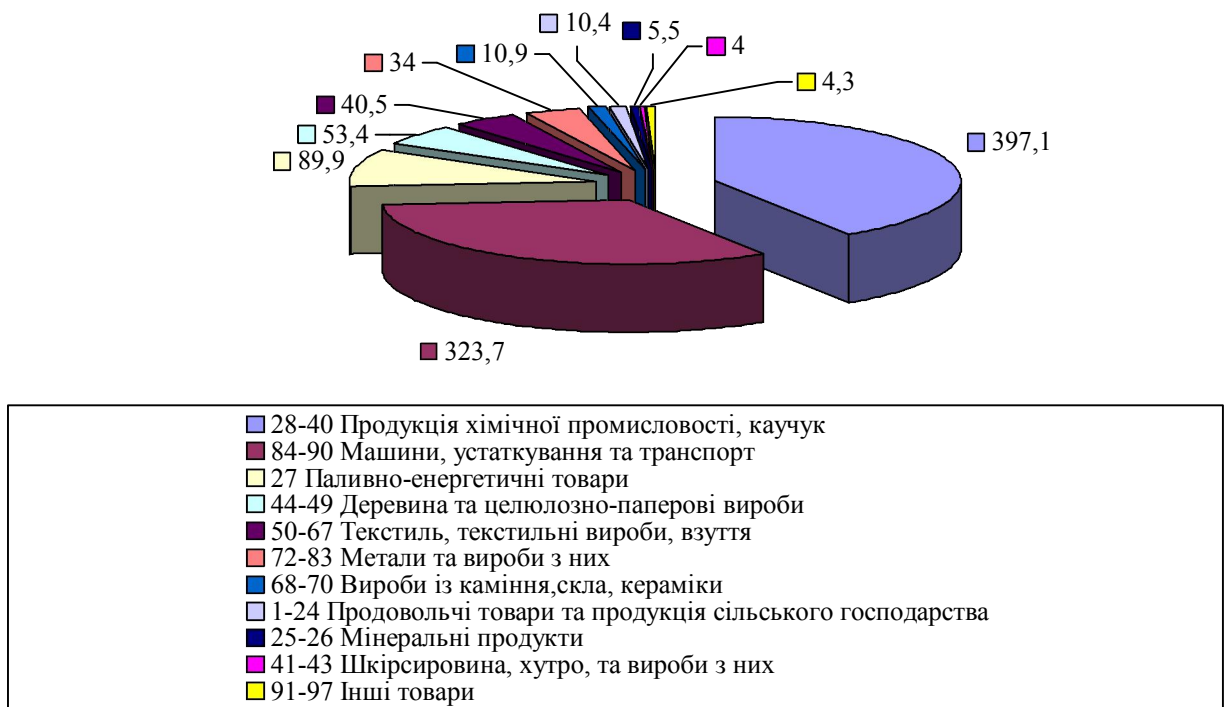
- продукція хімічної промисловості, каучук (28-40 групи), частка яких становить 41 %;

- машини, устаткування та транспорт (84-90 групи), частка яких становить 33%;

- паливо-енергетичні товари (27 група), частка яких становить 9 %;

- деревина та целюлозно-паперові вироби (44-49 групи), частка яких становить 5,5 %;

- текстиль, текстильні вироби, взуття (50-67 групи), частка яких становить 4%.



**Рис. 2.5. Товарна структура імпорتنних операцій, млн. доларів США**

Економічні показники загального імпорту наводяться у таблиці 2.9.

*Таблиця 2.9.*

### Економічні показники загального імпорту

| № з/п | Показники статистичного імпорту     | Одиниці   | 2012 рік  | 2011 рік  | Різниця   |       |
|-------|-------------------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-------|
|       |                                     |           |           |           | абсолютна | %     |
| 1.    | Вага вантажів                       | тис. т    | 638,976   | 691,316   | -52,340   | -7,6% |
| 2.    | Стягнуто податків                   | млн. грн. | 1 521,442 | 1 292,092 | 229,350   | 17,8% |
|       |                                     | млн. \$   | 196,563   | 162,360   | 34,203    | 21,1% |
| 3.    | Митна вартість товарів              | млн. грн. | 7 535,190 | 7 103,395 | 431,795   | 6,1%  |
|       |                                     | млн. \$   | 973,772   | 892,567   | 81,205    | 9,1%  |
| 4.    | Середня вартість одиниці товару     | \$/кг     | 1,52      | 1,29      | 0,23      | 18,0% |
| 5.    | Податкове навантаження на гр. варт. | коп./грн. | 20,19     | 18,19     | 2,00      | 11,0% |
| 6.    | Податкове навантаження на од. ваги  | грн./кг   | 2,38      | 1,87      | 0,51      | 27,4% |

Оснoву товарної структури експортних операцій у 2012 році склали товари наступних груп УКТЗЕД:

- продукція хімічної промисловості, каучук (28-40 групи), частка яких становить 43 %;

- деревина та целюлозно-паперові вироби (44-49 групи), частка яких



становить – 18 %;

- машини, устаткування та транспорт (84-90 групи), частка яких становить 12 %;

- паливо-енергетичні товари (27 група), частка яких становить – 8 %;

- продовольчі товари та продукція сільського господарства (1-24 групи), частка яких становить – 7 %.



**Рис. 2.6. Товарна структура експортних операцій, млн. доларів США**

Загальна кількість акредитованих на Івано-Франківській митниці учасників ЗЕД станом на 1 січня 2013 року становила 769. У 2012 році зовнішньоекономічні операції здійснювало 1 003 учасників ЗЕД, що на 102 менше ніж у 2011 році.

Кількість учасників ЗЕД з інших областей України, що здійснювали протягом зазначеного періоду зовнішньоекономічні операції, склала 118 (78 у 2011 році).

Кількість суб'єктів ЗЕД, поставлених на облік митницею у 2012 році склала 139, що на 183 менше ніж протягом 2011 року.

Протягом 2012 року оформлено 56 912 митних декларацій, що на 6,2 %

більше (3 328), ніж протягом 2011 року, в тому числі:

- експортних – 28 517 шт. (кількість зменшилась на 4,8 %, частка – 50,1 %);
- імпортних – 28 340 шт. (кількість збільшилась на 20 %, частка – 49,9 %);
- транзитних – 55 шт. (кількість зменшилась у 2,9 рази).

Крім цього, у минулому році митницею оформлено 12 095 попередніх декларацій, що на 30,1 % менше (5 210 шт.) ніж у 2011 році.

За 12 місяців 2012 року оформлено 1 652,696 тис. тон вантажів, що на 11,4 % менше, ніж було оформлено у 2011 році. В тому числі:

- експортних – 1 008,936 тис. тон (обсяг зменшився на 13,7 %);
- імпортних – 643,691 тис. тон (обсяг зменшився на 7,6 %).

Також, протягом 2012 року Івано-Франківською митницею було оформлено 59 511 транспортних засобів, що здійснювали перевезення товарів та на 4,2 % менше, ніж у 2011 році.

Таблиця 2.10

**Кількість виданих посвідчень на право реєстрації транспортних засобів, номерних вузлів та агрегатів в органах ДАІ**

| <b>Вид т/з</b>                      | <b>2012 рік</b> | <b>2011 рік</b> |
|-------------------------------------|-----------------|-----------------|
| Легковий автомобіль                 | 456             | 164             |
| Причіп                              | 153             | 167             |
| Кузов                               | 0               | 0               |
| Мотоцикл                            | 52              | 18              |
| Вантажний автомобіль                | 10 707          | 7 970           |
| Автобус                             | 110             | 73              |
| Трактори (с/г техніка)              | 72              | 68              |
| Автомобілі спеціального призначення | 5               | 0               |

Впродовж 2012 року митницею оформлено 209 повітряних суден, що на 78 % (743 одиниці) менше, ніж було оформлено у 2011 році.

Протягом одного робочого дня у 2012 році митниця в середньому оформляла 228 митних декларацій (114 експортних та 114 імпорتنих), 48 попередніх декларацій, 6,611 тис. тон вантажів, 238 транспортних засобів.

Дані про кількість виданих посвідчень на право реєстрації транспортних засобів, номерних вузлів та агрегатів в органах ДАІ наводяться нижче.

Основні показники діяльності Івано-Франківської митниці за підсумками роботи у 2012 році в порівнянні з 2011 роком

Таблиця 2.11.

**Показники діяльності Івано-Франківської митниці за підсумками роботи у 2012 році в порівнянні з 2011 роком**

| з/п  | Показник  | Од.       | 2012 рік | 2011 рік | Різниця   |       |
|--|---|-----------|----------|----------|-----------|-------|
|  |   |           |          |          | абсолютна | %     |
| <u>Статистичні показники</u>                       |   |           |          |          |           |       |
| 1.   | Обсяги <u>статистичного</u> (загального) імпорту    | млн. \$   | 973,77   | 892,57   | 81,21     | 9,1%  |
| 1.1.   | Обсяги стат. імпорту без особливості обліку КО      | млн. \$   | 830,50   | 890,33   | -59,83    | -6,7% |
| 2.   | Обсяги <u>статистичного</u> (загального) експорту   | млн. \$   | 851,00   | 881,80   | -30,80    | -3,5% |
| 3.   | Загальний зовнішньоторговельний обіг                | млн. \$   | 1 824,77 | 1 774,37 | 50,41     | 2,8%  |
| <u>Економічні показники оподаткованого імпорту</u> |   |           |          |          |           |       |
| 4.   | Обсяги <u>оподаткованого імпорту</u>                | млн. \$   | 749,25   | 734,85   | 14,41     | 2,0%  |
| 5.   | Вага вантажів у оподаткованому імпорті              | тис. тон  | 621,56   | 583,64   | 37,92     | 6,5%  |
| 6.   | Середня <u>митна</u> вартість одиниці ваги товару   | \$/кг     | 1,205    | 1,259    | -0,054    | -4,3% |
| 7.   | Податкове навантаження на гривню митної вартості    | коп./грн. | 22,45    | 22,10    | 0,35      | 1,6%  |
| 8.   | Податкове навантаження на одиницю ваги              | грн./кг   | 2,16     | 2,22     | -0,06     | -2,7% |
| <u>Фінансові показники</u>                         |   |           |          |          |           |       |
| 9.   | Перераховано до Держбюджету України                 | млн. грн. | 1 345,35 | 1 302,11 | 43,24     | 3,3%  |
| 10.  | Очікувані показники Державної митної служби України | млн. грн. | 1 589,10 | 1 168,59 | 420,52    | 36,0% |
|  | - виконання:  | %         | 84,7%    | 111,4%   |           |       |
| 1.   | Завдання Міністерства фінансів України              | млн. грн. | 1 484,32 | 1 055,97 | 428,35    | 40,6% |
|  | - виконання:  | %         | 90,6%    | 123,3%   |           |       |

У даному питанні проаналізовано структуру роботи Івано-Франківської митниці, в розрізі фіксації експортно-імпорتنих операцій. Спостерігаємо

приріст основних показників, що свідчить про позитивну тенденцію і ефективність роботи даного контролюючого органу.

### ***Висновки до другого розділу***

У другому розділі дипломного дослідження проаналізовано діяльність Митних органів щодо наповнення Державного бюджету, виконання фіскальної функції. Проаналізовано ефективність справляння митних платежів в Україні.

У даному розділі було охарактеризовано основні показники діяльності Івано-Франківської митниці щодо здійснення контрольної роботи, проведення заходів щодо декларування товарів, структури експортно-імпортних операцій. Виявлено, робота Івано-Франківської митниці з кожним роком є ефективнішою, про що свідчать результати її роботи.

Встановлено, Митна служба є більш фіскальноутворюючий орган ніж Податкова служба, адже сума Платежів, що адмініструються

### **3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ В УКРАЇН В КОНТЕКСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ.**

#### ***3.1 Проблематика адміністрування митних платежів країн-учасниць Євразійського економічного співтовариства***

Україна за рахунок виробничих зв'язків, успадкованих з радянських часів, передусім у сфері машинобудування, тісно економічно пов'язана з Російською Федерацією (далі – РФ), Білоруссю та Казахстаном. Адже країни Митного союзу для України є ключовими торгово-економічними партнерами. За 2011 рік товарообіг з цими країнами, які з липня 2010 року функціонують в рамках нового Митного кодексу Митного союзу (далі - МК МС), зріс в 1,5 рази і склав більше 60 млрд. дол. США, а це близько - 40% всієї зовнішньої торгівлі України (з країнами Євросоюзу (далі - ЄС) відповідно – товарообіг зріс на 36% і становив 44 млрд. дол. США). До того ж Верховною Радою України від 30.07.2012 року ратифіковано Договір про зону вільної торгівлі (далі – ЗВТ) в рамках Співдружності незалежних держав (далі – СНД), реалізація якого передбачає, що обсяги торгівлі України з країнами СНД збільшаться більше, ніж на третину - на 35%. А це буде сприяти і зростанню ВВП країни - на рівні 2,5% та додатково збільшить доходи державного бюджету на 9,4 млрд. грн. на рік. Тому, з огляду на важливість поглиблення подальшої економічної співпраці між вітчизняними товаровиробниками і суб'єктами господарювання держав - учасниць Євразійського економічного співтовариства, створеного на основі Митного Союзу СНД (далі - ЄврАзЕС), та поліпшення інвестиційного клімату, нагального значення як в науковому, так і практичному аспекті набуває питання з'ясування особливостей та тенденцій розвитку адміністрування митних платежів в євразійському МС. Оскільки від знання основ та технологій митного оподаткування на традиційному для України цьому товарному ринку неможливо успішно розвивати національну економіку,

провадити регіональну виробничу і торговельну інтеграцію.

Питання, пов'язані з дослідженням зарубіжного досвіду адміністрування митних платежів в інтересах удосконалення національної практики, досліджувалися в роботах таких вітчизняних вчених як Азаров М.Я., Акімова І.М., Бережнюк І.Г., Додін Є.В., Калетнік І. Г., Ківалов С.В., Пашко П.В., Павлов А.П., Рева Т.М., Тігіпко С.Л., Письменний І.В., Приймаченко Д.В., Ченцов В.В., Щетинін А.І. та ін. Разом з тим, особливості адміністрування митних платежів в МС в рамках ЄврАзЕС, враховуючи нещодавній початок його функціонування, є недостатньо дослідженими у вітчизняній економічній науці.

Адміністрування митних платежів в ЄврАзЕС, як і в Україні, розвивається в напрямку спрощення процедур митного оформлення і контролю товарів й транспортних засобів на основі стандартів та принципів, закріплених в Кіотській конвенції (в редакції 1999 року) та передового зарубіжного досвіду, насамперед країн ЄС. На користь цього свідчить те, що Бюро міжпарламентської асамблеї ЄврАзЕС були ухвалені Рекомендації з гармонізації законодавства держав-членів ЄврАзЕС у галузі спрощення процедур торгівлі на основі досвіду ЄС. У цих Рекомендаціях відзначено, що в теперішніх державах-членах МС «застосування процедур і технологій митного контролю та оформлення головним чином орієнтовано на використання паперових носіїв інформації. Електронне декларування є скоріше виключенням, ніж правилом. У нормативно-правових актах визначаються норми про те, що учасник зовнішньоекономічної діяльності (далі – ЗЕД) може здійснювати електронне декларування, але не зобов'язаний це робити. При цьому електронне декларування супроводжується обов'язком декларанта подати заявлену в електронному вигляді інформацію на паперовому носії. У діючих актах держав-членів ЄврАзЕС має місце тенденція детальної регламентації здійснюваних процедур і технологій митного контролю, поміщення товарів або транспортних засобів в певний митний режим. Натомість, критерій «розумної

гнучкості» застосування відповідних законодавчих норм у цьому випадку очевидно страждає» [1].

З огляду на існуючі недоліки в процедурах митного контролю і оформлення Бюро міжпарламентської асамблеї ЄврАзЕС рекомендувало митним адміністраціям Росії, Білорусії і Казахстану вживати заходів для удосконалення своєї діяльності (табл. 3.1.).

Таблиця 3.1.

### Удосконалення системи адміністрування митних платежів в країнах-членах ЄврАзЕС

| №з/п | Зміст заходів :   |
|------|---|
| 1    | Ключовий компонент-використання інформаційно-комунікаційних технологій на основі електронних процедур (скорочує видатки учасників ЗЕД та знижує ризики для суспільства)   |
| 2    | Розвиток інститутів попереднього інформування і електронного декларування шляхом впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у процеси митного адміністрування, використання єдиних форм електронних документів, розроблених на основі міжнародних стандартів обміну даними |
| 3    | Застосування митного контролю країнами-учасницями МС, заснованого на єдиних принципах управління ризиками та електронної системи їх використання  |
| 4    | Укрупнення та об'єднання митних органів, скорочення їх кількості, залишення тільки економічно обґрунтованих, головним чином на кордонах МС  |
| 5    | Введення інституту уповноваженого економічного оператора, зареєстрованого в одній з країн МС та такого, що має право на здійснення операцій ЗЕД на території усіх членів МС, з отриманням можливості спрощень в галузі безпеки товарних переміщень і процедур митного контролю      |
| 6    | Забезпечення скоординованого контролю учасника операцій зовнішньої торгівлі всіма контролюючими органами та адміністраторами митних платежів з тим, щоб він подавав інформацію лише один раз і товари зазнавали митного контролю в один час та в одному місці                       |
| 7    | Всі рішення митних органів повинні підпадати під одні правила, суб'єкту ЗЕД має бути гарантована можливість отримати попереднє повідомлення про рішення, яке передбачається прийняти відносно переміщуваних ним товарів з тим, щоб запобігти настанню для нього економічних збитків |
| 8    | Запровадження централізованого митного оформлення товарів за місцем реєстрації учасника ЗЕД   |
| 9    | Детальна розробка інституту "заборгованості по митним платежам", що має включати визначення місця, часу, умов виникнення і списання заборгованості, а також застосування диференційованих, гнучких засобів забезпечення їх сплати   |

Джерело: складено автором за даними [1]

Новий МКМС повністю не вирішив проблему запровадження електронного декларування експортно-імпорتنих операцій, зазначивши, що декларант, особи, які здійснюють діяльність в галузі митної справи, та інші зацікавлені особи повинні подавати митним органам документи і відомості, необхідні для проведення митного контролю, в усній, письмовій і (або)

електронній формі [2,ст.98]. При цьому митний орган має право запитувати документи і відомості, необхідні йому для проведення митного контролю, у відповідній бажаній для нього формі (письмовій або електронній), а також встановлювати суб'єктам ЗЕД строк для їх подання [2,ст.98,ч.2]. Крім того закріплено вимогу про те, що документи, пов'язані з митним контролем, мають зберігатися особами і митними органами протягом 5 років з дня завершення перебування товарів у відповідному митному режимі, проведення митних операцій [2,ст.98,ч.5]. В цілому встановлення у МС вимог про зберігання у паперовому вигляді документів, пов'язаних з переміщенням товарів у митному відношенні протягом певного строку після проведення митного оформлення, за обставин щойно триваючої розробки інтегрованих систем повної автоматизації адміністрування податків, зберігання відповідних декларацій і повідомлень в електронній формі з точки зору забезпечення дотримання фіскальної дисципліни суб'єктами ЗЕД, виключення намагань з їх боку занижувати митну вартість товарів або приховувати реальні обсяги товарних переміщень, як бази митного оподаткування, є логічним і обґрунтованим. Така методологія протягом перехідного періоду (до створення "електронної митниці" у повному обсязі), має використовуватися й в Україні (з метою забезпечення можливостей для донарахувань митних платежів за результатами проведення пост-аудиту учасників зовнішньоекономічних операцій).

Основою для запровадження в ЄврАзЕС інтегрованих інформаційних систем зовнішньої і внутрішньої торгівлі є напрацювання у цій сфері, які запроваджені в РФ. Так, протягом 2010 року у РФ відбулося стрімке зростання кількості митних декларацій, поданих в електронному вигляді. На початок 2010 року у такий спосіб подавалося 13,8% електронних декларацій (в тому числі 2,6% за допомогою мережі Інтернет), а наприкінці року – майже 43% (39% через мережу Інтернет). Разом з тим, і дотепер у сфері процедур електронного митного декларування в РФ існують певні проблеми:

- 1) не налагоджена система міжвідомчого обміну інформацією між



контролюючими органами РФ та адміністраторами митних платежів;

2) не інтегровані системи електронного митного оформлення держав-членів МС;

3) не налагоджено систему обміну інформацією держав-членів МС з іноземними державами, насамперед, не завершена процедура інтеграції Російської автоматизованої системи транзиту з Новою комп'ютеризованою системою ЄС (NCTS) [3].

До теперішнього часу в РФ відбувається поступовий перехід до електронного процесу подання до митних органів документів, пов'язаних з митним оформленням товарів. Визначено, що митне декларування може проводитися в письмовій або електронній формі за вибором декларанта тільки до 1 січня 2014 року, а після цієї дати – мають подаватися виключно електронні митні декларації [4]. Триває робота по створенню Єдиної автоматизованої інформаційної системи (далі - ЄАІС) МС, яка має стати одним із сегментів Міжвідомчої інтегрованої автоматизованої системи (МІАС).

Під час здійснення митних операцій із застосуванням електронного декларування товарів [5] знято заборону на електронне декларування товарів, до яких застосовуються заходи нетарифного регулювання у вигляді ліцензування або квотування, в тому числі лікарських засобів [6], затверджено структуру і формат електронних копій декларацій, порядок їх коригування [7].

З липня 2010 року митний контроль і декларування вантажів здійснюється на кордонах країн-членів МС: при оформленні переміщення товарів подається не вантажна митна (далі - ВМД), а податкова декларація – заява про ввезення товарів та сплату непрямих податків. Остання містить 20 реквізитів, аналогічних реквізітам ВМД: найменування постачальника, товарів і їх кількість, суму несплачених непрямих податків тощо. Форма заяви [8] про ввезення товарів цілком підтверджує сплату ПДВ і акцизу з однієї країни-члена МС до іншої, а також проведення операцій «внутрішнього» митного

переміщення.

Декларацію зобов'язані заповнювати всі імпортери, включаючи платників податків, звільнених від сплати ПДВ і тих, які застосовують спеціальні митні режими. Вона подається в паперовому вигляді в 4-х примірниках разом з електронною копією в податкові органи за місцем реєстрації суб'єкта ЗЕД не пізніше 20-го числа місяця, що слідує за місяцем здійснення імпорту товару, робіт, послуг. При цьому один примірник заяви залишається в податковому органі, три - повертаються платнику податків з відміткою про сплату непрямих податків у повному обсязі, та два з яких, направляються постачальнику товарів з іншої держави-члена МС, з території якої були вивезені товари зі ставкою ПДВ у розмірі 0 % (або із звільненням додатково і від акцизів) [9].

Постачальник, у свою чергу, має подати відповідну декларацію у податковий орган за місцем реєстрації про підтвердження операцій експорту з нульовою ставкою ПДВ протягом не пізніше 180 днів з дня передання товарів. За порушення термінів надання податковим органам декларацій (заяв) про ввезення і сплату непрямих податків відповідальність встановлюється згідно чинного законодавства країни-члена МС. У РФ згідно із статтею 119 Податкового кодексу при порушенні строку подання менш як на 180 днів, застосовується штраф у розмірі 5% податку, який підлягає сплаті за кожен повний або неповний місяць, але не більше 30% вказаної суми і не менше 100 рублів. Прострочення більше за 180 днів тягне за собою накладання штрафу в розмірі 10% належного до сплати податку за кожен прострочений місяць. З 17.06.2012р. запроваджено обов'язкове попереднє інформування щодо товарів, які ввозяться на митну територію МС автомобільним транспортом[13].

При переміщенні товарів через кордон МС суб'єкти ЗЕД сплачують такі митні платежі: ввізне або вивізне мито; ПДВ і акцизи (лише при ввезенні товарів на митну територію Союзу); митні збори [2,ст.70].

Ставки ввізного мита встановлені в Єдиному митному тарифі (далі

ЄМТ) країн МС, оновленому 23.08.2012р. з урахуванням зобов'язань РФ перед Світовою організацією торгівлі [10], але із 90% збереженням імпорتنних мит на колишньому рівні. Середня ставка ввізного мита за ЄМТ МС становить 10,6% (для промислових товарів – 8,5%; та сільськогосподарських – 16,7%), (табл. 3.2.). У більшості випадків вона обчислюється з митної вартості товарів.

Таблиця 3.2.

### Ставки ввізного мита по окремим групам товарів за ЄМТ МС

| Найменування товарної позиції                   | Ставка ввізного мита за ЄМТ МС |
|---|--------------------------------|
| лікарські засоби                                | 10-15%                         |
| медичне обладнання                              | 10-15%                         |
| вироби з алюмінію (проволока, прутки, плити)    | 20%                            |
| фольга алюмінієва                               | 20%                            |
| залізничні вагони                               | 10%                            |
| сировина для хімічної промисловості, полімери   | 10%                            |
| целюлоза  | 5-10%                          |
| папір копіювальний                              | 15%                            |
| інструменти пневматичні                         | 10%                            |
| електромагніти та запобіжники                   | 15%                            |
| теплиці   | 20%                            |
| сільськогосподарська продукція (середня ставка) | 16,7%                          |

Джерело: складено автором за даними [10]

За окремими товарними позиціями (приблизно 20%) з метою підтримки економік країн-членів МС на перехідний період (від 3 до 5 років) залишені ставки ввізного мита, які діяли до набрання чинності МК МС.

Для цілей нарахування та сплати вивізного мита застосовуються ставки, встановлені законодавством держав-членів МС по відношенню до товарів, що включені до зведеного переліку, який формується Євразійською економічною комісією згідно з діючими міжнародними договорами цих держав з третіми країнами.

Ставки ПДВ і акцизів при ввезенні товарів на територію МС не є уніфікованими. Як відзначає І.С. Чуватова, зазначене «негативно впливає на повноту надходжень від митних платежів, зокрема до Державного бюджету

РФ, призвело до перерозподілу логістичних ланцюгів» [11]. Так, в Казахстані податковий режим є більш «м'яким». Діє ставка ПДВ у 12%, тоді як в РФ – 18%, в Білорусі –20%. У зв'язку з цим, відбувається перерозподіл обсягів імпортованих товарів на територію МС через митний кордон, розташований в Казахстані [12].

Не є уніфікованим законодавство держав-членів МС і щодо сплати митних зборів, (табл. 3.3).

Таблиця 3.3.

### Діючі види та розмір ставок митних зборів держав-членів МС

| РФ   | Білорусь  | Казахстан   |
|--|---|---|
| <b>види митних зборів</b>  |   |   |
| за проведення митних операцій, супроводження вантажів, зберігання під митним контролем | за митне оформлення; супроводження вантажів під митним контролем; здійснення заходів щодо захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності; за видачу кваліфікаційного атестату спеціаліста з митного оформлення; прийняття митними органами попереднього рішення; включення до реєстру банків і небанківських кредитно-фінансових організацій, визнаних митними органами гарантими сплати митних платежів | за декларування товарів, за митне супроводження, за прийняття попередніх рішень                               |
| <b>ставки митних зборів</b>  |   |   |
| у відсотках до митної вартості товару  | залежать від коду товару за ТН ЗЕД: від 20 до 50 Євро за митне оформлення товару у визначених для цього місцях і під час роботи митних органів та від 30 до 60 Євро поза цими місцями або часом роботи  | за митне оформлення основного аркуша декларації стягується збір в 60 Євро і 25 Євро за кожен додатковий аркуш |

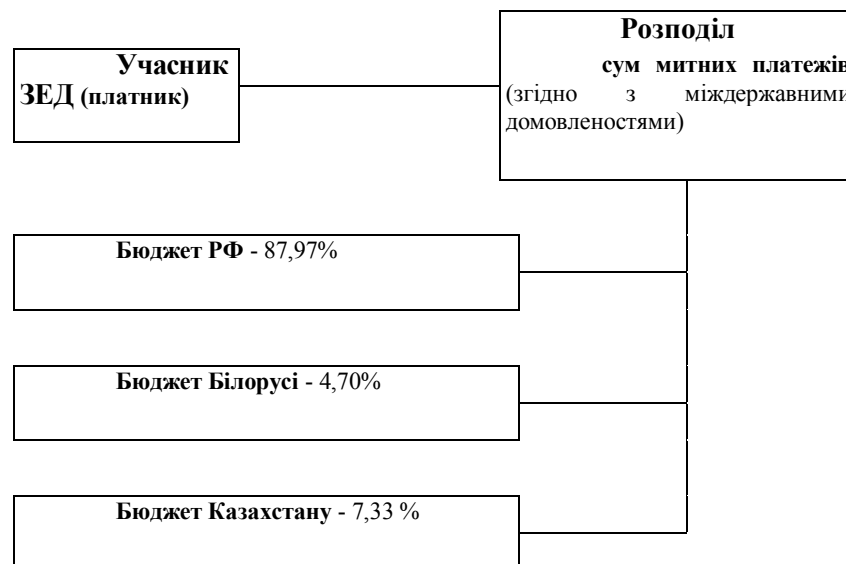
Джерело: складено автором за даними [14]

З огляду на зазначене, у МС сьогодні йдеться про запровадження єдиних методик визначення видів і ставок митних зборів відповідно до вимог Всесвітньої митної організації (далі - ВМО) шляхом встановлення фіксованих розмірів цих митних платежів за митне оформлення в країнах-членах МС залежно від коду товару за ТНЗЕД, кількості товарних позицій,

що оформляються по одній декларації та регіону, в якому воно проводиться [11].

Мито та інші податки сплачуються в державі-члені МС, митним органом якого проводився випуск товарів у вільне використання (за виключенням товарів, що переміщуються транзитом), у валюті цієї держави-члена [2, ст.84]. У подальшому їх суми підлягають зарахуванню і розподілу між державами-членами в порядку, визначеному відповідним договором між ними, рис. 1.

Митна декларація на товари, які ввозяться на митну територію МС має бути подана не пізніше 15 днів з дня пред'явлення товарів в місці їх прибуття на митну територію МС або з дня завершення процедури внутрішнього митного транзиту, якщо декларування проводиться не у місці прибуття товарів [2, ст.185]. Процедура внутрішнього транзиту здійснюється за вимогами національного законодавства (із застосуванням транзитної декларації і накладанням митного забезпечення у вигляді пломб на транспортні засоби) або із застосуванням книжки МДП згідно з Женевською Конвенцією (1975р.) про міжнародні перевезення вантажів.



Джерело: складено автором за даними [15]

**Рис. 3.1. Адміністрування митних платежів в частині розподілу між бюджетами держав-членів ЄврАзЕС**

У МС в рамках ЄврАзЕС, з урахуванням нетривалого часу його функціонування, залишається невирішеним чимало питань, пов'язаних із

забезпеченням ефективного та повного адміністрування митних платежів в інтересах бюджетів держав-членів. Нагальними залишаються проблеми налагодження механізмів автоматизованого обміну митною інформацією і розвитку процедур електронного митного декларування, а також уніфікації національних податкових, митних та банківських законодавств. Одночасно напрямками розвитку, зокрема, адміністрування митних платежів розглядається впровадження у галузь митної справи концепції «електронної митниці» згідно з рекомендаціями ВМО. В Митному союзі до 2015 року планується розробити новий Митний кодекс із включенням норм всіх міжурядових угод, що регулюють відносини країн і суб'єктів господарювання в митній сфері. Крім того, в документі будуть закладені нові підходи, в тому числі, «заявний» принцип митного оформлення, електронне декларування товарів і комп'ютеризований пропуск товару через митницю.

В цілому зазначене відповідає тому курсу на удосконалення здійснення державної митної справи, який реалізується в Україні згідно з Концепцією реформування діяльності митної служби України «Обличчям до людей» від 29 жовтня 2010 року. Отже, і в Митному союзі, і в Україні існує чимало однотипних проблем в галузі адміністрування митних платежів, які потребують невідкладного вирішення в інтересах спрощення умов для добропорядного провадження ЗЕД і підвищення рівня збирання митних доходів до державних бюджетів.

### ***3.2. Рекомендації щодо вдосконалення діяльності митних органів в Україні***

Сучасний етап розвитку економіки характеризується для України постійним зростанням міжнародної торгівлі, ускладненням та посиленням динаміки торговельних процесів, посиленням вимог міжнародних організацій щодо забезпечення вільного доступу іноземних товарів на внутрішні ринки і

зниженням національних торговельних бар'єрів [18].

Серед основними проблемами регулювання у сфері зовнішньоекономічної діяльності в Україні, можна виділити такі:

- нестабільність правового регулювання;
- нестабільність інвестиційної та інноваційної активності;
- низька конкурентоспроможність вітчизняної продукції;
- нераціональна структура експорту (низька питома вага продукції з високою часткою доданої вартості);
- недосконала система податкових пільг;
- недосконале законодавство, щодо справляння митних платежів.

Ураховуючи всі ці проблемні питання, як першочергові кроки в напрямку їх вирішення слід розглядати такі: проведення досліджень функціонування митного тарифу та диференціації його ставок за видами товарів, рівнем якості; запровадження економічно обґрунтованого обсягу пільг і оптимізація обсягів їх надання; удосконалення законодавчої бази щодо митних платежів з метою, насамперед, підтримки національного товаровиробника [8, с.65].

Відомо, що податки у сфері ЗЕД є специфічною монопольною ціною послуг держави суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності, тому особливо важливо встановити оптимальну кількість податків та розподілити тиск між платниками, аби найоптимальніше поєднати інтереси держави і платників. Тобто митна політика має бути системою економічних заходів, які даватимуть змогу здійснювати регулювання зовнішньоекономічної діяльності, сприятимуть збалансуванню економіки й забезпечуватимуть надходження до державної скарбниці, адже значущість надходжень до бюджету України від справляння митних платежів очевидна.

Сучасна наука й практика доводять, що справляння митних платежів залежить від ефективності процесу їх адміністрування. Загальні принципи адміністрування митних платежів закладені у чинному законодавстві України і, в основному, відповідають тим, що діють у багатьох

країнах та напрацьовані протягом століть. В практичній діяльності контролюючі органи накопичили значний досвід у сфері адміністрування податків. Водночас, важливими елементами адміністрування митних платежів є митна експертиза, оцінка митної вартості та контроль за кодуванням товарів згідно УКТЗД з метою забезпечення повноти і правильності стягнення платежів до бюджету.

Упродовж останнього десятиліття актуалізується застосування різноманітних митних інструментів, за допомогою яких забезпечується захист національних інтересів держави. Основними серед них є митні платежі – важливі важелі регулювання зовнішньоекономічної діяльності та головне джерело наповнення дохідної частини Державного бюджету України.

Система митних платежів в Україні побудована в основному на непрямих податках, які включені до переліку загальнодержавних податків і зборів. Окремим її елементом є митні платежі. Поряд із цим, вони виконують фіскальну функцію, оскільки представляють собою доходи Держбюджету, а обсяг їх надходження залежить від правильності розрахунку основи нарахування [6].

В теорії оподаткування проблеми адміністрування податків пов'язані з процесом стягнення, розрахунку, контролю та сплати податків. Він нерозривний з адмініструванням митних платежів, тому що основними адміністраторами податків, які справляються при переміщенні товарів через митний кордон, є органи Державної митної служби України.

На макрорівні основним змістом адміністрування митних платежів є реалізація положень податкової системи: забезпечення мобілізації митних платежів і вирішення організаційних питань підвищення ефективності діяльності митних органів. В загальному вигляді адміністрування митних платежів передбачає визначення повноважень органів влади різних ланок в регулюванні відносин у митній сфері, прав та обов'язків суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності і повноважень митних органів, організацію



митного контролю та митного оформлення товарів, а також процедури оскарження рішення митних органів [19].

Одне із основних завдань митних органів це забезпечення надходжень в повному обсязі від митних платежів. Так, митними органами фактично забезпечено надходження до Державного бюджету за 2011 р. у сумі 115621,6 млн. грн., що становить 106,8% показника планових надходжень за цей рік.

На стан виконання планових показників митними органами впливають як суб'єктивні, так і об'єктивні чинники. Запланований обсяг надходжень забезпечено за рахунок податку на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів. Іншим фактором впливу на зростання надходжень у 2011 р. було підвищення суми ввізного мита.

Важливим етапом процесу адміністрування митних платежів є правильне визначення митної вартості. Цей показник слугує базою обчислення митних платежів (акцизний податок, мито, податок на додану вартість) на момент переміщення товарів через митний кордон України. Її недооцінка призводить до ухилення від сплати податків суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

Поряд із заниженням митної вартості товарів та інших предметів, в Україні на стан надходження від митних платежів впливає також правильність визначення країни походження та ідентифікація коду при переміщенні товарів і інших предметів через митний кордон України. Недостовірна класифікація або підробка сертифікатів про країну походження товарів – це основні фактори заниження розміру ввізного мита, що призводить до зменшення нарахування податку на додану вартість. Тому пріоритетними шляхами подальшого вдосконалення процесу адміністрування митних платежів залишається розробка системи контролю оцінки митної вартості товарів, їх правильної класифікації та визначення країни походження товарів [20].

Основним проблемним аспектом в адмініструванні митних платежів є процес стягнення податку на додану вартість при переміщенні товарів через

митний кордон України. У процесі діяльності митні органи намагаються чітко контролювати факти ухилення від сплати митних платежів. Так, органи ДМСУ застосовують конкретні заходи щодо усунення фактів заниження митної вартості за допомогою розробленої методики визначення митної вартості та формування цінових показників стосовно товарів, які потрапляють у групи ризику. Послідовне виконання дії із визначення або коригування митної вартості та контролю за кодуванням товарів зумовлює значне зростання додаткових надходжень.

Однак митні органи не володіють достатньою ціновою інформацією щодо ідентичних та аналогічних товарів, даних про калькуляцію цін іноземних контрагентів і структуру внутрішньої ціни реалізації імпортованих товарів. Це дозволяє суб'єктам ЗЕД використовувати можливість заниження митної вартості.

Важливу роль в процесі адміністрування митних платежів відіграють експертні підрозділи Центрального митного управління лабораторних досліджень та експертної роботи. Одним із пріоритетних завдань цих підрозділів є проведення експертизи з метою правильної класифікації товарів і виявлення психотропних, наркотичних, отруйних та сильнодіючих речовин.

Позитивним в контексті модернізації процесу адміністрування митних платежів є проведення експерименту щодо надання повноважень на прийняття попередніх рішень з визначення коду товару митницям. Це зумовлено скороченням часу митного оформлення товарів. Такий підхід дозволить переорієнтувати пріоритети Центрального митного управління лабораторних досліджень та експертної роботи у напрямку виконання функцій із застосування законодавства з питань митної справи та посилення контрольних функцій [6].

Відтак, вирішення проблемних питань адміністрування митних платежів можливе за ефективною організацією контролю визначення коду товарів та заявленої митної вартості. Необхідність проведення такого контролю повинно ґрунтуватись на таких основних підходах:

- контроль за товарами під час митного оформлення;
- перевірка правильності заявлених даних митним органом на підставі додаткової документації;
- подальший контроль через проведення експертного дослідження товарів [20].

В системі адміністрування митних платежів існує поняття так званого умовного нарахування, під яким слід розуміти нарахування, що фактично не вносяться до бюджету і виступають своєрідним віртуальним показником для ведення статистики наданих пільг.

Умовні нарахування – статистична інформація щодо наданих преференцій в межах договорів про вільну торгівлю та оформлення енергоносіїв. Їх введення було зумовлено скасуванням мінімальних і преференційних ставок мита. Цей фактор став важливим у питанні інтеграційних процесів і принципу забезпечення вільної торгівлі [6].

Вказане становище пояснюється як об'єктивними причинами, так і недоліками в системі адміністрування митних платежів. Зокрема, залишаються прогалини в чинному законодавстві, тобто не завжди є виправданою встановлена система пільг і преференцій. Залишається неефективним контроль за здійсненням митного оформлення та сплатою митних платежів при ввезенні давальницької сировини та фактичним вивезенням за територію України виготовленої з неї продукції.

Найнебезпечнішим в процесі адміністрування митних платежів є безмитний ввіз товарів фізичними особами. Такий вид імпорту досяг значних обсягів і став напівлегальним каналом поступлення товарів без реєстрації відповідними митними органами.

Вирішення нагальних проблем можливе лише через вивчення сучасних тенденцій, що характерні для світового товариства та забезпечення уніфікації митного законодавства як особливого обов'язку для всіх митниць.

Підсумовуючи, можна узагальнити, що основними заходами, спрямованими на підвищення організації роботи з адміністрування митних

платежів, є:

- покращення організаційно-правового та інформаційного забезпечення діяльності митних органів шляхом: проведення аналізу класифікаційних рішень імпорту та перегляду переліку товарів “групи ризику”;
- активізації співпраці з виробниками і імпортерами товарів з приводу одержання довідкової інформації про ціни та чинники, які впливають на їх рівень;
- обмеження подання висновків експертними підрозділами з метою забезпечення вимог Митного кодексу щодо оформлення повної митної декларації;
- вдосконалення організаційних заходів шляхом: посилення контролю митних органів за правильністю класифікації та визначення країни походження товарів, щодо яких встановлено диференційовані ставки ввізного мита та спеціальні та антидемпінгові заходи;
- створення електронної митниці, як багатофункціональної комплексної системи, що поєднує інформаційно-комунікативні технології та сукупність механізмів їх застосування [6].

Щодо останнього питання, то варто відмітити, що у Програмі економічних реформ на 2010-2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”, у розділі “Реформування митних процедур” для спрощення, підвищення ефективності і прискорення процесу митного оформлення запропоновано здійснювати подальшу модернізацію митного законодавства на основі законодавства ЄС, зокрема EC Customs Blueprints (Митні прототипи) [17].

Отже, нинішнє становище системи адміністрування митних платежів України недосконале. Це можна пояснити загальним станом державного управління, недосконалою нормативно-правовою базою, недостатньо ефективними заходами митних, а також та податкових органів, непорядністю платників податків. Доцільно ефективніше вирішувати питання

реформування митних та податкових органів для покращення ступеню прозорості й підвищення ефективності заходів щодо нарахування та справляння митних платежів.

Вирішення зазначених проблем на практичному рівні дозволить підвищити якість митного регулювання та вдосконалити процес адміністрування митних платежів органами Державної митної служби України.

### ***Висновки до третього розділу***

У третьому розділі дипломної роботи розглянуто перспективи вступу до Митного союзу України, визначено основні аспекти діяльності митних органів країн що вже долучилися до даного співтовариства. Охарактеризовано основні шляхи удосконалення діяльності митних органів в Україні.

Нагальними залишаються проблеми налагодження механізмів автоматизованого обміну митною інформацією і розвитку процедур електронного митного декларування, а також уніфікації національних податкових, митних та банківських законодавств. Одночасно напрямками розвитку, зокрема, адміністрування митних платежів розглядається впровадження у галузь митної справи концепції «електронної митниці» згідно з рекомендаціями ВМО. В Митному союзі до 2015 року планується розробити новий Митний кодекс із включенням норм всіх міжурядових угод, що регулюють відносини країн і суб'єктів господарювання в митній сфері. Крім того, в документі будуть закладені нові підходи, в тому числі, «заявний» принцип митного оформлення, електронне декларування товарів і комп'ютеризований пропуск товару через митницю.

В цілому зазначене відповідає тому курсу на удосконалення здійснення державної митної справи, який реалізується в Україні згідно з Концепцією

реформування діяльності митної служби України «Обличчям до людей» від 29 жовтня 2010 року. Отже, і в Митному союзі, і в Україні існує чимало однотипних проблем в галузі адміністрування митних платежів, які потребують невідкладного вирішення в інтересах спрощення умов для добропорядного провадження ЗЕД і підвищення рівня збирання митних доходів до державних бюджетів.

Отже, нинішнє становище системи адміністрування митних платежів України недосконале. Це можна пояснити загальним станом державного управління, недосконалою нормативно-правовою базою, недостатньо ефективними заходами митних, а також та податкових органів, непорядністю платників податків. Доцільно ефективніше вирішувати питання реформування митних та податкових органів для покращення ступеню прозорості й підвищення ефективності заходів щодо нарахування та справляння митних платежів.

Вирішення зазначених проблем на практичному рівні дозволить підвищити якість митного регулювання та вдосконалити процес адміністрування митних платежів органами Державної митної служби України.

## ВИСНОВКИ

Провівши аналіз теоретичних та прагматичних особливостей діяльності митних органів в Україні, а також охарактеризувавши та проаналізувавши фіскальну складову роботи Митниці нами було зроблено такі наступні висновки.

Зокрема, діяльність митних органів, яка передбачає здійснення цілеспрямованого впливу суб'єкта управління на його об'єкт, втілюється у відповідній формі з використанням специфічних методів.

В практиці виділяють наступні форми діяльності митних органів:

- Правова форма діяльності митних органів
- Правозастосовна форма
- Регулятивна діяльність
- Правоохоронна діяльність
- Контрольна діяльність митних органів
- Установча діяльність митних органів
- Реєстраційно-дозвільна діяльність митних органів
- Організаційно-регламентуюча діяльність митних органів
- Організаційно-ідеологічна діяльність митних органів

Також встановлено, що проаналізувавши правові позиції дослідників функціонального механізму митних органів, можна виокремити за критерієм значущості наступні достатньо самостійні, але в той же час взаємозалежні види діяльності митних органів, які логічно охоплюються поняттям основних функцій митних органів: фіскальна, економічна, контрольна, регулятивна, охоронна, інформаційно-статистична, функція міжнародного співробітництва, функція надання послуг. Зрозуміло, що першопричиною виникнення митних органів, як таких, стала необхідність стягнення фіску при переміщенні товарів через митні кордони.

Значення фіскальної функції митних органів в Україні на сучасному етапі

розвитку не тільки збереглося, а продовжує зростати. Реалізація фіскальної функції митними органами щільно пов'язана, а інколи й помилково ототожнюється з такими категоріями, як «фінансова діяльність митних органів», «фінансово-правовий статус митних органів», «адміністрування митних податків та зборів».

Можемо констатувати, що категорія фінансово-правового статусу митних органів в науці майже не досліджена, а наявні роботи супречливі, велика кількість питань у сфері фінансової діяльності митної служби залишається поза увагою та потребує ґрунтовного дослідження.

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що фінансово-правовий статус митних органів є категорією малодослідженою, має складний комплексний характер. До основних структурних елементів фінансово-правового статусу митних органів належать їх права та обов'язки, цілі, задачі, функції, форми та методи у сфері фінансової діяльності. На сучасному етапі розвитку української державності важливо, на нашу думку, на рівні закону закріпити мету, завдання, функції, форми та методи адміністративно-правового регулювання діяльності митної служби, що буде сприяти розвитку Української держави в цілому.

Проаналізувавши справляння митних платежів до Державного бюджету України за 2007–2011 рр., можна констатувати що у структурі надходжень митних платежів до Державного бюджету України найбільша частка належить ПДВ – 84.1 %. Динаміка зростання цього податку залишалась стабільною протягом усього часу. Частка мита у загальному обсязі надходжень митних платежів до бюджету з 2007 по 2011 роки зменшилась на 8 %, віддзеркалюючи заходи тарифного регулювання держави упродовж зазначеного періоду, а середній показник становить 11.4 %. Зростання в 2011 р. на 3.4 % частки акцизного податку (збору) в загальній сумі надходжень до бюджету вплинуло на показник середньої питомої ваги за означений період (3.9 %). Майже незмінними за п'ять років залишились показники середньої питомої ваги єдиного збору (0.2 %) та інших зборів (0.1 %) у загальній сумі



фактичних надходжень митних платежів до бюджету. Зменшилась на 1.9 % питома вага митних зборів, середній показник якої за останні п'ять років становить 0.3 % у загальних обсягах перерахувань до Державного бюджету України. Отже, удосконалення системи митно-податкового адміністрування в митних органах – вагомий фактор впливу на позитивну динаміку щодо повноти надходжень митних податків та зборів до державного бюджету.

Було охарактеризовано основні показники діяльності Івано-Франківської митниці щодо здійснення контрольної роботи, проведення заходів щодо декларування товарів, структури експортно-імпортних операцій. Виявлено, робота Івано-Франківської митниці з кожним роком ефективнішою, про що свідчать результати її роботи.

Встановлено, Митна служба є більш фіскальноутворюючий орган ніж Податкова служба, адже сума Платежів, що адмініструють ся.

Відтак, вирішення проблемних питань адміністрування митних платежів можливе за ефективної організації контролю визначення коду товарів та заявленої митної вартості. Необхідність проведення такого контролю повинно ґрунтуватись на таких основних підходах:

- контроль за товарами під час митного оформлення;
- перевірка правильності заявлених даних митним органом на підставі додаткової документації;
- подальший контроль через проведення експертного дослідження товарів.

Провівши ґрунтовний аналіз поставленої проблеми можемо констатувати, що діяльність митних органів наділена як позитивними так і негативними аспектами. Негативні зокрема потребують удосконалення в частині зміни структури Митниці, прозорішим механізмом адміністрування митних платежів.

## ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 року // Відомості Верховної Ради України, 2012, N38039 (27.03.2012), ст. 288.
2. Положення “Про Державну митну службу України” № 1022 / 2000 від 24.08.2000 р. (із змінами і доповненнями станом на 22.05.2008 р.).
3. Закон “Про Єдиний митний тариф” № 2097 від 05.02.92.
4. Декрет КМУ “Про Єдиний митний тариф” № 4-93 від 11.01.93.
5. Закон “Про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань обкладення ввізним митом товарів та інших предметів, що ввозяться на митну територію України” № 170 від 03.04.97.
6. Закон України «Про Митний тариф України» від 05.04.2001 р. № 2371-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 24. — Ст. 125.
7. Наказ ДМСУ від 27.09.2006 N 821 Про затвердження Порядку справляння податку на додану вартість під час митного оформлення товарів, імпортованих на митну територію України
8. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 29. — Ст. 377.
9. Закон “Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції” № 468 від 17.07.97.
10. Закон “Про вивізне (експортне) мито на живу худобу і шкіряну сировину” № 180 від 04.06.96.
11. Закон “Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур” № 1033 від 10.09.99.
12. Закон « Про вивізне (експортне) мито на відходи та брухт чорних металів» № 216 від 24.10.02.

13. Закон “Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту” № 330 від 22.12.98.
14. Закон “Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту” № 331 від 22.12.98.
15. Закон “Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну” №332 від 22.12.98.
16. Закон «Про Митний тариф України» №2371 від 05.04.01. ДМСУ №344 від 23.07.97 « Про затвердження Інструкції про порядок справляння ввізного (імпортного мита).
17. Постанова КМУ від 28.08.№1375 “ Про затвердження Порядку декларування митної вартості товарів, що переміщуються через митний кордон України”
18. Наказ ДМСУ від 02.12.2003р. № 828 “Про затвердження порядку заповнення Декларації митної вартості”.
19. Наказ ДМСУ від 09.07.97р. №307 “Про затвердження Інструкції про порядок заповнення вантажної митної декларації”.
20. Постанова КМУ від 27.01.98 № 65 «Про ставки митних зборів»  
Наказ ДМСУ від 23.06.98 № 363 «Про затвердження справляння митних зборів, які нараховуються за вантажною митною декларацією» зі змінами і доповненнями.
21. Декрет КМУ від 26.12.92р. №18-92р. “Про акцизний збір” .
22. Наказ ДМСУ “Про затвердження Інструкції щодо порядку справляння акцизного збору в разі ввезення товарів суб’єктами зовнішньоекономічної діяльності на митну територію України.” №33 від 21.01.2000.
23. Наказ ДМСУ “ Про внесення змін і доповнень до Інструкції щодо порядку справляння акцизного збору в разі ввезення товарів суб’єктами зовнішньоекономічної діяльності на митну територію України затвердженої наказом Держмитслужби України від 21.01.2000 р. №33” № 568 від 13.10.2000р.

24. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження положення про вантажну митну декларацію “ №574 від 09.06.97.
25. Постанова Кабінету Міністрів України “Про ввезення на митну територію України окремих видів товарів.” №390 від 29.03.02р.
26. Указ Президента України “Про запровадження марок акцизного збору на алкогольні напої та тютюнові вироби” №849 від 18.09.95р.
27. Наказ ДМСУ №845 від 22.12.99“Про затвердження Порядку подання документів, які підтверджують право суб’єктів підприємницької діяльності на користування встановленими чинним законодавством податковими пільгами під час митного оформлення товарів та інших предметів, що ввозяться на митну територію України або вивозяться з митної території України “.
28. Закон України “Про податок на додану вартість” № 168/97 –ВР від 03.04.97
29. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань оподаткування” №644 /97 – ВР від 19.11.97
30. Постанова Кабінету Міністрів України “Порядок випуску, обігу та погашення векселів, які видаються на суму ПДВ при ввезенні (пересиланні)товарів на митну територію України” №1104 від 01.10.97
31. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження порядку внесення ПДВ до бюджету під час ввезення (пересилання) товарів на митну територію України” №417 від 02.04.98.
32. Наказ ДМСУ “Про затвердження Інструкції про порядок контролю митними органами за справлянням під час митного оформлення товарів, ввезених (пересланих) на митну територію України, та перерахуванням до бюджету податку на додану вартість “ № 312 від 09.06.99.
33. Спільний наказ ДМСУ та ДПАУ від16.03.01р. №109/188 “Про затвердження Порядку здійснення митними органами контролю за сплатою платниками податків податку на додану вартість та акцизного

збору, які справляються при ввезенні (пересиланні) товарів та інших предметів на митну територію України”.

34. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження положення про вантажну митну декларацію “ №574 від 09.06.97.
35. Наказ ДМСУ від 17.05.00р. №285 “Про затвердження переліків документів, подання яких потрібне для застосування пільгового режиму оподаткування при митному оформленні товарів та інших предметів, що ввозяться на митну територію України (вивозяться за межі митної території України) “
36. Наказ ДМСУ від 22.12.99р. №845 “Про затвердження Порядку подання документів, які підтверджують право суб'єктів підприємницької діяльності на користування встановленими чинним законодавством податковими пільгами під час митного оформлення товарів та інших предметів, що ввозяться на митну територію України або вивозяться з митної території України “
37. Наказ ДМСУ від 09.07.97р. №307 “Про затвердження Інструкції про порядок заповнення вантажної митної декларації “
38. Протокол про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур від 26.06.1999 року // Офіційний вісник України від 08.11.2006 – 2006 р., №43, стор. 11, стаття 2865.
39. Договір про заснування Європейської Спільноти від 21.03.1957 року // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності, 2003, 04, № 4,10.
40. Про систему оподаткування: Закон України від 25.06.1991 р. № 1251-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 39. — Ст. 510.
41. Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ/СОТ). Генеральна угода з тарифів і торгівлі 1994 року.
42. Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання стану платіжного балансу України: проект Закону України, зареєстрований у Верховній Раді України 25.03.2009 р. за № 4262.

43. Див. Спеціальні додатки В, С, D, E, F, G до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур від 26.06.1999 року // Офіційний вісник України від 08.11.2006 0 2006 р., № 43, стор. 13, 21, 34 стаття 2865.
44. Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України від 31.10.2008 р. № 639-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2009. — № 14. — Ст. 181.
45. Бліхар М. М. Митна політика країн Центрально-Східної Європи у контексті інтеграції до СОТ: реалії та перспективи для України [Текст] / М. М. Бліхар // Актуальні проблеми економіки. — 2008. — № 7. — С. 3–8.
46. Бліхар М.М. Реформування митно-тарифної політики України з використанням досвіду країн ЦСЄ в контексті вступу до СОТ // Зовнішня торгівля: Право та економіка. - № 2 (37). — 2008. — С 56 — 60.
47. Буланій О.О. Світовий досвід сучасного митно-тарифного регулювання та застосування його в Україні // Актуальні проблеми економіки. — 2006. - № 9 (63). — С. 7 — 13.
48. Бакаева О.Ю. Содержание категории «Финансово-правовой статус» (на примере таможенных органов) [Текст] / О.Ю. Бакаева // Государство и право. — 2006. - №1. — С. 95-99.
49. Грачева Е.Ю., Хорина Л.Я. Государственный финансовый контроль: Курс лекций. [Текст] / Е.Ю. Грачева, Л.Я. Хорина // М.: ТК Велби, Изд-во «Проспект», 2005. — 272 с.
50. Губа М.О. Митні платежі в Україні: особливості адміністрування в сучасних умовах [Текст] / М.О. Губа // Вісник Академії митної служби України. — 2010. — №2. — С. 63-68.
51. Заседателев Д.В. Финансово-правовой статус таможенных органов Российской Федерации: автореферат дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.14 [Електронний ресурс] . — Режим доступу: <http://www.dslib.net/admin-pravo/zasedatelev.html>

52. Проценко Т.О. Правове регулювання адміністрування податків і митних платежів: ав-тореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/scripts/wwwi32.exe/%5Bin=scripts/ep.in%5D>
53. Годованець О. Проблеми адміністрування митних платежів і напрямки їх усунення //Світ фінансів.- 4(7) грудень.- 2008. – С.149.
54. Гребельник О.П. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 696 с
55. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності [Текст] : підручник / О. П. Гребельник. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 600 с.
56. Горин В. Проблеми сучасного акцизного оподаткування: фіскальні та соціальні наслідки. – К.: Наука молода, 2008. – 66с.
57. Демиденко Л. М. Мито і митна політика в умовах глобалізації [Текст] / Л. М. Демиденко // Фінанси України. – 2004. – № 1. – С. 63–69.
58. Дубнюк Є. М. “Мито” як системна категорія економічної теорії [Текст] / Є. М. Дубнюк // Формування ринкових відносин. – 2006. – № 5. – С. 27–30.
59. Дудчак В. І. Митна справа: навч. посібник / В. І. Дудчак, О. В. Мартинюк. – К. : КНЕУ, 2002. – 310 с.
60. Іващук І. О. Митні ініціативи в глобальному просторі : [монографія] / – Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. – 304 с.
61. Іванов Ю. СОТ: податки під прицілом // Бухгалтерія.-2008. – С.58-61.
62. Ківалов С. В. Митна політика України: підручник / С. В. Ківалов, Б. А.Кормич. – Одеса: Юридична література, 2001. – 256 с.
63. Кунєв Ю. Д. Основи функціональної моделі митної служби України / Ю. Д. Кунєв // Митна справа. – 2006. – № 6. – С. 7–12.
64. Лубкей Н. Державна митна служба України проблеми реалізації фіскальних та регулюючих повноважень // Вісник ТНЕУ.- №1.-2009.- С.126

65. Лукьяненко Е. В. Налоговое регулирование международной торговли товарами [Текст] : монография / Е. В. Лукьяненко / НАН Украины. Ин-т экономики промышленности. – Донецк, 2008. – 112 с.
66. Любива Ю.В. Місце та роль фіскальної функції серед інших функцій митних органів // Вісник АМСУ. – 2009. – № 1 – С. 94 - 97.
67. Мельник Т. М. Напрями вдосконалення митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі в Україні [Текст] / Т. М. Мельник // Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – № 11. – С. 110–117.
68. Проценко Т.О. Правове регулювання адміністрування податків і митних платежів// Автореферат дисертації.- К.,2009.
69. Суворкін В.А. Україна – СОТ – ЄС: перепони до інтеграції // Митна справа. – 2006. - № 2. – С. 43 – 49.
70. Фомін І. До питання вдосконалення системи тарифного регулювання імпорту в Україні [Текст] / І. Фомін. – 2005. – № 10. – С. 25–33.
71. Про Державний бюджет України на 2009 рік: Закон України від 26.12.2008 р. № 835-VI // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=83517&p=1239979212283500>
72. Про внесення змін до деяких законів України з метою поліпшення стану платіжного балансу України у зв'язку із світовою фінансовою кризою: Закон України від 04.02.2009 р. № 923-VI // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=923-17>.
73. Про виконання Державною митною службою України завдань Державного бюджету за 2007 рік [Електронний ресурс] / Державна митна служба України / Департамент митних платежів // Режим доступу: [http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/publish/article?art\\_id=334455&cat\\_id](http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/publish/article?art_id=334455&cat_id)
74. Генеральний акт з тарифів та торгівлі від 15.04.1994 року. Режим доступу: [http://zakon.rada.gov.ua/cgi0bin/laws/main.cgi?nreg=981\\_003](http://zakon.rada.gov.ua/cgi0bin/laws/main.cgi?nreg=981_003)



75. Протокол про Єдиний порядок справляння митних платежів у державах учасницях СНД від 26.02.1998 року [Електронний ресурс] / Режим доступу: [http://zakon.rada.gov.ua/cgi0bin/laws/main.cgi?nreg=997\\_510](http://zakon.rada.gov.ua/cgi0bin/laws/main.cgi?nreg=997_510)
76. Структура митних органів, спеціальних митних установ та організацій (з 01.05.08 р.) [Електронний ресурс] / Державна митна служба України //Режим доступу: <http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/publish/article>
77. Комарніцька О. П. Історико-науковий аналіз з митно-тарифного регулювання у контексті еволюції наукової думки [Електронний ресурс] / Режим доступу : Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. – [http:// www.nbuv.gov.ua/](http://www.nbuv.gov.ua/)
78. Матвєєва В.Ю. Україна і СОТ: порівняльний аналіз митно-тарифного захисту // Вісник Дон дует. - № 4 (28). – 2005// Режим доступу: [www.donduet.edu.ua](http://www.donduet.edu.ua).
79. Сайт прес-служби Державної митної служби України // Режим доступу: [http:// www.customs.gov.ua](http://www.customs.gov.ua).
80. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. Оперативна статистична інформація // Режим доступу : [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua).
81. Сайт Рахункової палати України // Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk> .